RESPUBLIKASI
INV. №

Адолат ҳар ишда ҳамроҳимиз ва дастуримиз бўлсин!

ИНСОН ВА ҚОНУН

№ 29-30 (537)
2007 йил 17 июль
сешанба

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИНИНГ ҲУҚУҚИЙ ГАЗЕТАСИ

MEZON:

Ўзбекистон ўзи учун демократик ривожланиш ва фуқаролик жамияти қуриш йўлини аниқ-равшан белгилаб олган ва бу мақсад Конституциямизда муҳрлаб қўйилган.

Ислом КАРИМОВ

Демократия йўлидаги дадил қадам

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ташаббуси ва раҳбарлигида амалга оширилаётган суд-ҳуқуқ ислоҳотлари моҳиятига инсон ҳаёти, қадр-қиммати, манфаатларини улуғлаш ғояси сингдирилган

Муҳим воқеа

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида «Ўлим жазоси бекор қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги ҳамда «Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқи судларга ўтказилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Қонунларнинг нормаларини амалиётга татбиқ қилишга бағишланган идоравий кенгаш бўлиб ўтди.

Истиқлол йилларида Ўзбекистонда суд-ҳуқуқ тизимини демократлаштириш йўлида кенг кўламли ислоҳотлар амалга оширилди. Ислоҳотларнинг асосий мақсади Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ҳамда умумэътироф этилган халқаро нормаларда мустаҳкамланган инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлаш, унинг ҳаёти, дахлсизлиги, қадр-қиммати ва бошқа қонуний манфаатларини ҳимоя қилишнинг самарали механизмларини шакллантиришга қаратилган. Хусусан, бунда жиноят, жиноят-процессуал қонун ҳужжатлари, жиноий жазо тизимини босқичма-босқич либераллаштириш юзасидан қилинаётган ишлар муҳим аҳамият касб этмоқда.

Ўзбекистон Республикаси адлия вазири Фозилжон Отахонов бугунги кунда халқимиз ва жаҳон ҳамжамияти диққат марказида турган Ўзбекистонда ўлим жазосининг жиноий жазо тизимидан чиқариб ташланиши ҳамда қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқининг судларга ўтказилиши муҳим ижтимоий-сиёсий воқеа эканлигини алоҳида таъкидлади. Олий Мажлис Сенатининг ўнинчи ялпи мажлисида ўлим жазоси бекор қилиниши ҳамда қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқи судларга ўтказилиши муносабати билан айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги қонунлар маъқуллангани юртимизда олиб борилаётган инсонпарварлик сиёсатининг амалий ифодасидир.

Маълумки, ҳар қандай қонуннинг самараси, аввало, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ходимлари томонидан унинг нормалари қай даражада тўғри ва тўлиқ тушунилишига боғлиқ. Шу боис эндиги муҳим вазифа мазкур қонунларнинг мазмун-моҳиятини ижрочилар ва халқимизга тўла етказиш ҳамда кенг кўламда тушунтириш ишларини олиб боришдир. Бунда адлия органларига алоҳида масъулият юкланади. Бинобарин, ҳуқуқни қўллаш соҳасида ягона давлат сиёсати амалга оширилишини таъминлаш, жамиятда ҳуқуқий онг, ҳуқуқий маданиятни юксалтиришга ва қонунийликни мустаҳкамлашга йўналтирилган ҳуқуқий тарғибот борасида давлат органлари фаолиятини мувофиқлаштириш вазирликнинг асосий вазифаларидандир.

Кенгашда адлия органларининг қонунларни тушунтириш ва тарғиб қилиш юзасидан келгусида минтақавий ва улар доирасида ишчи кенгашлар, конференциялар, хорижлик мутахассислар иштирокида халқаро давра суҳбатлари ўтказилишига оид вазифалари, идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни инвентаризация қилиш ҳамда амалдаги қонунчиликка мослаштириш бўйича амалга оширилиши лозим бўлган чора-тадбирлар ижросини таъминлаш борасидаги масалалар таҳлил қилинди.

Қонунларни ижрочилар ҳамда аҳолига етказиш ва тушунтиришда Адлия вазирлиги томонидан жорий йилда яратилган Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари маълумотларининг туркумланган электрон базаси, шунингдек, "Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами" расмий нашри, "Ҳуқуқ ва бурч" журнали, "Инсон ва қонун" ҳуқуқий газетаси ҳамда бошқа оммавий ахборот воситалари имкониятларидан ҳам унумли фойдаланиш лозимлигига алоҳида тўхталиб ўтилди. Шу билан бирга, Республика юристлар малакасини ошириш марказининг ўқув курслари доирасида мазкур қонунларни қўлловчи суд-ҳуқуқ тизими ходимларини тўлиқ қамраб олиш зарурлиги таъкидланди.

Қайд этилган қонунларнинг ижтимоий-сиёсий, ҳуқуқий аҳамиятини ҳамда мамлакатимизда амалга оширилаётган демократик ислоҳотлар самарасини кенг жамоатчиликка, дунё ҳамжамиятига етказишга йўналтирилган нашрлар тайёрлаш лозимлиги айтилди. Келгусида амалга оширилиши лозим бўлган чора-тадбирларнинг ўз вақтида ва сифатли бажарилиши юзасидан тегишли кўрсатмалар берилди.

ЯНГИ БОСҚИЧ

Дунё ҳамжамияти томонидан Ўзбекистонда ўлим жазосининг жиноий жазо тизимидан чиқариб ташланиши ҳамда қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқининг судларга ўтказилиши муҳим ижтимоий-сиёсий воқеа эканлиги эътироф этилмоқда.

"Ўлим жазоси бекор қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги ва **"Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқи судларга ўтказилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"**ги Қонунларининг қабул қилинганлиги, уларнинг мазмун ва моҳиятини ижрочилар ва аҳолига етказиш ҳамда тушунтириш ишларини кенг кўламда амалга оширишни тақозо қилади.

Шу муносабат билан Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида Идоралараро кенгаш ўтказилиб, унда Ўзбекистон Республикаси Олий судининг раиси, Бош прокурор, шунингдек Ички ишлар вазирлиги ва Миллий хавфсизлик хизмати вакиллари қатнашди. Идоралараро кенгашни Адлия вазири Фозилжон Отахонов олиб борди.

Кенгашда Идоралараро ҳаракат дастури қабул қилинди. Мазкур Дастур асосида минтақавий кенгашлар ва улар доирасида ишчи кенгашлар ўтказиш, идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни инвентаризация қилиш ҳамда қонунларга мослаштириш бўйича аниқ чора-тадбирлар белгилаб олинди.

Шунингдек, қайд этилган қонунлар юзасидан халқаро давра суҳбатларини ўтказиш, унга чет давлатлар ва халқаро ташкилотлар вакиллари, хорижий мутахассислар ва экспертларни кенг жалб қилиш, ушбу йиғинлар доирасида мамлакатимизда амалга оширилаётган демократик ислоҳотлар ҳақида батафсил маълумотларни бериш, давлат тили ва хорижий тилларда тегишли нашрлар тайёрлаш кераклиги таъкидланди.

Кенгашда ҳаракат дастурида белгиланган тадбирларни ўз вақтида, сифатли амалга ошириш хусусида атрофлича келишиб олинди. Бунда оммавий ахборот воситалари имкониятларидан унумли фойдаланиш лозимлигига алоҳида тўхталиб ўтилди.

БОШ ПРОКУРАТУРА ЙИҒИЛИШИ

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасида прокурор-тергов ходимлари иштирокида семинар-йиғилиш бўлиб ўтди.

Йиғилишни Бош прокурор Р.Қодиров бошқарди.

Йиғилишда Бош прокуратура маҳкамасининг ходимлари ҳамда вилоят прокурорлари ва уларга тенглаштирилган прокурорларга жорий йилнинг 29 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати томонидан маъқулланган **"Ўлим жазоси бекор қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"**ги ва **"Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқи судларга ўтказилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"**ги Қонунларнинг аҳамияти ва уларни қўллаш тартиби ҳақида тушунтиришлар берилди.

Шу ўринда, қабул қилинган мазкур Қонунлар Президентимиз Ислом Каримовнинг ташаббуси ва раҳбарлигида амалга оширилаётган суд-ҳуқуқ ислоҳотларининг узвий ва мантиқий давоми эканлиги ҳамда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари таъминланишини янада кучайтиришга қаратилганлиги эътироф этилди.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасининг матбуот марказидан хабар қилишларича, йиғилишда асосий эътибор қабул қилинган қонунларни амалиётда татбиқ этиш жараёнида вужудга келадиган мунозаравий масалаларга қаратилиб, йиғилиш иштирокчиларининг бу борадаги саволларига Бош прокуратуранинг масъул ходимлари томонидан батафсил жавоб берилди.

Шу билан бирга, жойларда қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқининг судларга ўтказилиши ва ўлим жазосининг бекор қилиниши муносабати билан қонун ҳужжатларига киритилган ўзгартиш ва қўшимчаларни амалда татбиқ этиш тартибининг жойларга бир хилда етказилиши бўйича тадбирлар режаси маъқулланди.

Бош прокурор йиғилишда қайд этилган қонунларнинг мазмун-моҳияти ва амалиётда қўлланиши тартиби юзасидан жойларда прокуратура ходимлари ўртасида семинар машғулотлари ташкил этиш ҳамда бу борада аҳоли ўртасида тарғибот тадбирлари ўтказишга оид кўрсатмалар берди.

Ўзбекистон Республикаси Олий судида "Ўлим жазоси бекор қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги ҳамда "Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқи судларга ўтказилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги Қонунларнинг амалий ижросини таъминлашга бағишланган семинар бўлиб ўтди.

Инсонпарварлик сиёсати

Унда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати аъзолари, Бош прокуратура, Адлия ва Ички ишлар вазирликлари масъул ходимлари, Олий суд судьялари ҳамда оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этди.

Мустақиллик йилларида Ўзбекистонда суд–ҳуқуқ тизимини демократлаштиришга қаратилган кенг кўламли чора-тадбирлар амалга оширилди. Суд жараёни, том маънодаги мустақил, эркин суд тизимини яратиш, жиноий жазони эркинлаштиришнинг қонуний асослари ишлаб чиқилди. Хусусан, жиноят, жиноят-процессуал қонун ҳужжатлари, жиноий жазо тизимини изчиллик билан босқичма-босқич либераллаштириш борасида амалга оширилаётган ишлар бунда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди раиси Б.Мустафоев Президентимиз Ислом Каримов раҳнамолигида мамлакатимиз ҳаётининг барча соҳаларида бўлгани каби суд-ҳуқуқ тизимида ҳам изчил давом эттирилаётган кенг кўламли ислоҳотлар ўз самарасини бераётганини алоҳида таъкидлади.

Қамоққа олиш учун санкция бериш ҳуқуқининг судларга ўтказилиши суд жараёнида тортишиш принципи, ҳимоячининг иштирок этишига имкон туғилиши ҳамда суднинг ажрими устидан апелляция тартибида шикоят қилиш ҳуқуқи вужудга келишида муҳим омил бўлади. Зеро, суд-ҳуқуқ тизимидаги ислоҳотлар моҳияти инсоннинг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликларини, аввало, асоссиз жиноий таъқиб ва хусусий ҳаётга аралашишдан ҳимояланишни, шахсий дахлсизлик ҳамда адолатли суд муҳокамасига бўлган ҳуқуқнинг самарали муҳофаза этилишини таъминлашдан иборатдир.

Семинарда ушбу қонунларнинг тўлиқ амалий ижросини таъминлаш суд-ҳуқуқ идоралари ходимларидан алоҳида масъулият, билим ва юқори малака талаб этиши таъкидланди. Бу борада судьяларга зарур тавсия ва тушунтиришлар берилди. Муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Эҳтиром

Япониянинг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Кусумото Юичи Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигига ташриф буюрди. Адлия вазири Фозилжон Отахонов билан бўлиб ўтган учрашувда ҳуқуқий соҳадаги ҳамкорликда олиб борилган ишлар муҳокама қилинди.

Музокарада тарафлар Ўзбекистон Республикаси **"Банкротлик тўғрисида"**ги ва **"Ипотека тўғрисида"**ги Қонунларига шарҳлар, шунингдек **"Маъмурий процедуралар тўғрисида"**ги Қонун лойиҳасини ишлаб чиқилишида икки мамлакат экспертларининг ҳамкорликдаги самарали меҳнатларини юксак баҳоладилар.

Фозилжон Отахонов Адлия вазирлиги томонидан қонун ҳужжатларининг электрон тўпламини яратишда кўмаклашгани учун Япония элчихонаси ва JICA агентлигига ўз миннатдорчилигини билдирди. Бугунги кунга келиб, унга ўзбек ва рус тилларидаги 15 мингга яқин норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар киритилган.

Жаноб Кусумото Юичи учрашув ташкил этилганлигидан миннатдор эканлигини билдириб, Япония ва Ўзбекистон ўртасидаги муносабатлар ўзаро ишонч ва тенглик асосида олиб борилаётганлигини алоҳида таъкидлади.

Элчи жаноблари Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати томонидан **"Ўлим жазоси бекор қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"**ги ва **"Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқи судларга ўтказилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"**ги Қонунларининг маъқулланганлигига алоҳида эътибор қаратди. Элчининг фикрига кўра, мазкур ҳужжатлар жамиятни демократлаштиришдаги Ўзбекистоннинг муҳим қадами ҳисобланади.

Тошкент Давлат юридик институти билан ҳамкорликда Япон ҳуқуқи ва тили марказида «Ўлим жазосини бекор қилиш ва қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқини судларга ўтказиш — жамиятни демократлаштиришдаги муҳим қадам» мавзусида Нагоя университети (Япония), МИЭ университети (Япония) ҳамда Монголия ҳуқуқ университети ўртасида халқаро он-лайн конференцияси бўлиб ўтди.

Халқаро он-лайн конференцияси

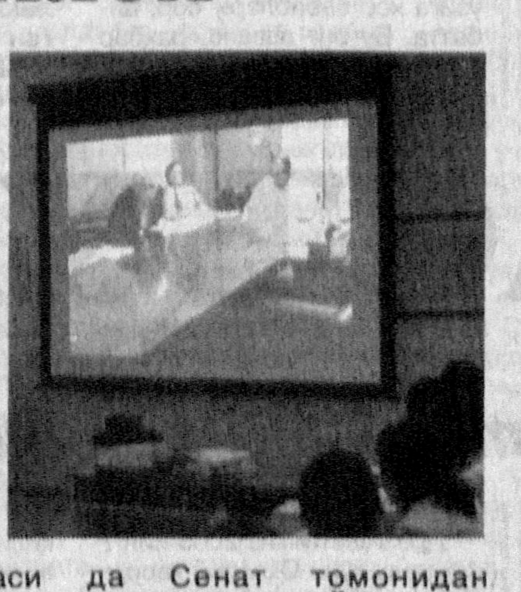

Он-лайн конференциясида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов раҳбарлигида мамлакатимизда олиб борилаётган суд-ҳуқуқ ислоҳотларининг ижтимоий-сиёсий, маънавий-руҳий, дунёвий аҳамиятига алоҳида эътибор қаратилди. Бунда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2005 йил 1 августдаги **«Ўлим жазосини бекор қилиш тўғрисида»**ги ва 2005 йил 8 августдаги **«Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқини судларга ўтказиш тўғрисида»**ги Фармонлари 2007 йил 29 июнда Сенат томонидан маъқулланган **«Ўлим жазосининг бекор қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»**ги ва **«Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқини судларга ўтказиш муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»**ги Қонунларининг асосий тамойиллари ва вазифаларини белгилаб берганлиги алоҳида таъкидланди.

Халқаро он-лайн конференцияси иштирокчилари жазо тизимидан ўлим жазосини чиқариб ташлаш, шунингдек, қамоққа олишга санкция беришнинг янги тартиби ва уни қўллаш шартлари ҳақида фикр алмашдилар. Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқини қўллаш актини чиқариш, улар устидан шикоят ва протест келтириш тартиби ва қамоқда сақлаш муддатини узайтириш, умрбод озодликдан маҳрум қилиш жазоси масалалари қизғин мунозарага сабаб бўлди.

Япониялик ва монголиялик экспертлар Ўзбекистонда амалга оширилаётган суд-ҳуқуқ соҳасидаги ўзгаришларни юқори баҳолаб, мамлакат раҳбарияти ташаббуси туфайли Ўзбекистонда ҳуқуқ тизими ўз тараққиётининг янги сифат босқичига ўтганлигини таъкидладилар.

ТАРҒИБОТ

Ўлим жазосини бекор қилиш ҳамда қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқини судларга ўтказиш бўйича қабул қилинган қонунлар мазмун-моҳиятини аҳоли орасида кенг миқёсда тарғиб қилиш, жойларда ташвиқот ва тушунтириш ишлари олиб бориш, ижрочиларга етказиш юзасидан Олий Мажлис Сенати аъзолари, ҳуқуқ-тартибот идоралари вакилларидан иборат ишчи гуруҳлари ташкил этилди.

Шу муносабат билан ишчи гуруҳлари томонидан жойларда тарғибот-ташвиқот ишлари олиб борилмоқда.

Жумладан, куни кеча Нукус ҳамда Урганч шаҳарларида ҳам икки кун мобайнида минтақавий кенгашлар бўлиб ўтди. Ушбу тадбирларни Ўзбекистон Республикаси Адлия вазири Фозилжон Отахонов бошқарди.

Мазкур гуруҳ томонидан шу мавзудаги навбатдаги минтақавий кенгашлар Жиззах ҳамда Сирдарё вилоятларида бўлиб ўтади.

Адлия вазирлиги Матбуот хизмати ва ЎзА хабарлари

Ўзбекистон Республикасининг Сеулдаги элчихонасида «Ўзбекистон Республикаси Президенти ташаббускорлигидаги «Давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш тўғрисида»ги конституциявий Қонун ҳамда «Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг айрим моддаларига тузатишлар киритиш тўғрисида»ги Қонун лойиҳалари юзасидан хорижий мамлакатлар ижтимоий-сиёсий доиралари вакилларининг тақриз ва баҳолари тўплами» тақдимотига бағишланган давра суҳбати бўлиб ўтди.

Демократик ўзгаришларнинг юксак баҳоси

Шунингдек, тадбир чоғида Олий Мажлис Сенати томонидан маъқулланган **«Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқи судларга ўтказилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»**ги ҳамда **«Ўлим жазоси бекор қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»**ги Қонунлар ҳам иштирокчилар эътиборига ҳавола этилди ва муҳокама қилинди.

Давра суҳбати йиғилишида Корея Республикасининг сиёсий, ишбилармон ва жамоатчилик доиралари ҳамда ОАВ вакиллари ҳозир бўлдилар.

Унда сўзга чиққан Корея Республикаси Миллий Ассамблеяси собиқ спикери Ли Ман-сопнинг фикр билдиришича, 100 нафардан зиёд етакчи халқаро эксперт ва жамоатчилик арбобларининг тақриз ва фикр-мулоҳазалари жамланган ушбу тўпламнинг нашр этилиши қабул қилинган қонунлар юзасидан хорижий мутахассис ва жамоатчилик доираларининг юксак ижобий баҳоларидан гувоҳлик берибгина қолмасдан, балки республикада кечаётган ўзгаришларга халқаро қизиқишнинг катта эканлигини ҳам тасдиқлайди. Ли Ман-соп юқорида тилга олинган қонунларнинг қабул қилиниши Ўзбекистоннинг демократик ўзгаришларни чуқурлаштиришга бўлган қатъий содиқлигининг яққол тасдиғи ҳамда ҳуқуқий фуқаролик жамияти қуриш йўлида амалга оширилаётган ислоҳотларнинг мантиқий давоми эканини таъкидлади. Сиёсий партиялар ролини мустаҳкамлаш уларнинг фаолиятини фаоллаштириш, сиёсий ҳокимиятнинг ҳаётга татбиқ этилишида партиялар иштироки даражаси ва масъулиятини ошириш ҳамда фаол ҳуқуқий маданиятнинг изчил шаклланишига кўмаклашади.

Корея Республикаси Миллий Ассамблеяси депутати, Сувон шаҳрининг собиқ мэри Шим Дэ-токнинг таъкидлашича, у бир неча маротаба республикада бўлган ва «мустақилликка эришганидан сўнг Ўзбекистоннинг ижтимоий-сиёсий ҳаётида туб ўзгаришлар рўй бермоқда». Унинг айтишича, «Ўзбекистонда парламент ислоҳотларини ҳаётга татбиқ этиш давомида ижтимоий-сиёсий ҳаётда олий қонунчилик органи аҳамияти ва таъсирининг кучайиши рўй берди, ҳокимиятнинг қонунчилик, ижро ва суд бўғинларида барқарор мутаносибликка эришилди. Бу жамиятни янада демократлаштириш ва модернизациялашга қўшимча туртки беради». Шим Дэ-ток Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати томонидан маъқулланган қонунлар масаласига тўхталиб, мазкур Қонунларнинг қабул қилиниши умуман олганда, ижро қонунчилигини «инсонпарварлаштириш»да муҳим босқич бўлиб қолади, дея таъкидлади. Унинг сўзларига қараганда, Корея Республикасининг ўзи ўлим жазосининг бекор қилиниши масаласи парламентда бир неча бор кўриб чиқилган бўлишига қарамай, у қонунан мустаҳкамлангани йўқ.

Корея Республикасининг Ўзбекистондаги собиқ элчиси Чанг Хуннинг фикр билдиришича, сиёсий партиялар тўғрисидаги қонунларнинг кўриб чиқилиши ва қабул қилиниши жараёнининг диққатга сазовор жиҳати, уларнинг умумхалқ муҳокамасига қўйилганида бўлди. Бу нафақат аҳолининг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш, балки сиёсий жиҳатдан масъул бўлган фуқаролик жамиятини шакллантириш ва тарбиялаш нуқтаи назаридан ҳам жуда муҳимдир. Қабул қилинган қонунлар, шубҳасиз, бу жараёнга янги туртки берди. Уларнинг қабул қилиниши Ўзбекистонда бўлгани сингари хорижда ҳам катта акс-садо бердики, билдирилган ижобий баҳолар, умуман олганда, республикада амалга оширилаётган ижтимоий-сиёсий тизим ислоҳотларининг тўғрилиги ва самарадорлигидан далолат беради. Чанг Хун, шунингдек, Ўзбекистон МДҲ мамлакатлари орасида ўлим жазосини бекор қилиш масаласини умумхалқ муҳокамасига олиб чиққан ягона мамлакат, уни қонунан қабул қилган давлатлардан бири эканлигини қайд этди. Бу Ўзбекистон фуқаролари ҳуқуқ ва эркинликлари таъминланишининг муҳим кафолати ҳисобланади.

«Ўзбекистон — Корея» дўстлик уюшмаси раиси Ким Юн-сик кўп йиллардан бери Ўзбекистонда кечаётган чуқур ўзгаришларга гувоҳ бўлаётганини таъкидлаган ҳолда, юртимиз давлат бошқарувини янгилаш ва демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизациялаш борасида ўтган йиллар давомида катта муваффақиятларга эришганини алоҳида эътироф этди. Унинг фикрича, янги қонунлар Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов раҳбарлигида амалга оширилаётган ижтимоий-сиёсий ислоҳотларни ҳаётга татбиқ этишда олға ҳаракатланишига хизмат қилади.

Умуман олганда, тадбир иштирокчиларининг фикр билдиришларича, қабул қилинган қонунлар Ўзбекистон ижтимоий-сиёсий тизимининг янада такомиллашуви ҳамда фуқаролик жамиятининг шаклланишига жиддий таъсир кўрсатиб, юртимиздаги барқарорликни таъминлаш ва Ўзбекистоннинг изчиллик билан ривожланишига хизмат қилувчи асосларни яратиб беради.

«Жаҳон» АА.
Сеул.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида жорий йил биринчи ярмида амалга оширилган ишлар натижалари ҳамда келгусидаги устувор вазифаларнинг ижросига бағишланган кенгайтирилган ҳайъат йиғилиши бўлиб ўтди.

Ярим йиллик сарҳисоб

Адлия вазири Ф.Отахонов бошқарган мажлисда вазирлик томонидан мамлакатимизда қонун ижодкорлиги ва ҳуқуқни қўллаш амалиёти соҳасида ягона давлат сиёсатини юритиш борасида бир қатор ишлар амалга оширилгани таъкидланди. Хусусан, жорий йил биринчи ярмида адлия органлари томонидан 82 қонун лойиҳаси, 360 га яқин бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳалари ҳуқуқий экспертизадан ўтказилди. Вазирлик томонидан бевосита 55 та норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳаси ишлаб чиқилди. 186 та норматив-ҳуқуқий ҳужжат давлат ҳисобига олинди. Вазирликка тақдим этилган идоравий-норматив ҳужжатлардан 128 таси давлат рўйхатидан ўтказилган бўлса, 50 таси амалдаги қонунчиликка зид бўлганлиги сабабли рўйхатдан ўтказиш рад этилди. Шунингдек, 289 халқаро шартнома юзасидан ҳуқуқий хулосалар берилди.

Ўтган давр мобайнида адлия органлари ва муассасалари томонидан қонунчилик тарғиботи, аҳолининг ҳуқуқий маданиятини янада юксалтиришга қаратилган кенг миқёсли ишлар амалга оширилди. Тушунтиришга оид қарийб 21 мингта тадбир ўтказилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 5 августдаги **"Қонун ҳужжатларини туркумлашни такомиллаштириш ва ҳуқуқий ахборотларни тарқатишни тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида"**ги қарорига мувофиқ қонун ҳужжатларининг, маълумотларининг туркумланган ягона электрон базаси яратилди. Мазкур электрон база ўзида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 931 фармон ва қарори, 15 кодекс, 512 қонун, Олий Мажлис палаталарининг 552 қарори, Вазирлар Маҳкамасининг 3261 қарори, 1691 идоравий-норматив ҳужжатни жамлаган. Миллий база Интернет тармоғи орқали тест режимида эълон қилинди. Бугунги кунда бу соҳада қатъий белгиланган ягона тизим яратилди.

Жорий йил биринчи ярмида давлат ва хусусий нотариуслар томонидан 1700 мингдан ортиқ нотариал ҳаракатлар амалга оширилди. Гувоҳлантирилган нотариал ҳаракатлар учун 15,3 миллиард сўмга яқин давлат божи ундирилди. ФҲДЁ органлари томонидан эса 502225 далолатнома ёзувлари қайд этилди.

Жойларда қонун ҳужжатлари ижросини ўрганиш ҳамда тадбиркорлар ва фуқароларнинг мурожаатларини кўриб чиқишда асосий эътибор уларнинг бузилган ҳуқуқларини суд тартибида, тақдимномалар киритиш йўли билан тўлиқ тиклаш, қонунбузилишда айбдор мансабдор шахсларни жавобгарликка тортиш, тадбиркорларга етказилган моддий ва маънавий зарарларни ундириб бериш, ноқонуний қарорларни бекор қилишга қаратилмоқда. Ҳисобот даврида адлия органларининг ташаббуси билан судларга 30 миллиард сўмга яқин маблағни ундириш юзасидан 8 мингдан зиёд даъво аризаси киритилди.

Тадбиркорлар ва хорижий инвесторларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, шу жумладан, шартномавий муносабатларни тартибга келтириш мақсадида адлия идоралари томонидан 6 мингга яқин таъсир чоралари қўлланилди. Ушбу чоралар натижасида 3 мингдан ортиқ мансабдор шахс интизомий жавобгарликка тортилди, шу жумладан, 232 нафари эгаллаб турган лавозимидан озод этилди. Давлат бошқарув идораларининг тадбиркорлар ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларининг чекланишига олиб келган 561 та ноқонуний қарори бекор қилинди.

Суд-ҳуқуқ ислоҳотлари давлатимиз томонидан амалга оширилаётган энг долзарб масалалардан бири эканлигини инобатга олган ҳолда, адлия идоралари томонидан бу йўналишда ҳам муайян ишлар бажарилди. Хусусан, Суд департаментининг жорий йил ярим йилликдаги кўрсаткичлари ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан сезиларли даражада ўсди. Суд ижрочиларининг иш юритишида ўтган давр мобайнида жами 1 триллион 538,3 миллиард сўмлик 930,4 минг ижро ҳужжати мавжуд бўлиб, шундан 1 триллион 160,1 миллиард сўмлик 712,6 мингтасининг ижроси ниҳоясига етказилди.

Мажлисда суд қарорларини ижро этиш масалаларига алоҳида эътибор қаратиш билан бир қаторда, судларни моддий-техник жиҳатдан таъминлашда ҳам ижобий ўзгаришларга эришилганлиги таъкидланди.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги матбуот хизматининг маълум қилишича, ҳайъат йиғилишида адлия органлари ва муассасалари томонидан амалга оширилган ишлар сарҳисоб қилиниши билан бир қаторда, соҳада йўл қўйилган камчиликларни бартараф этиш юзасидан аниқ чора-тадбирлар белгилаб олинган.

Qonunning mohiyati

ЮРТ ВА МИЛЛАТНИНГ

ишончи ва таянчи бўлган ватанпарвар, фидойилар тақдирланади

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси томонидан «Ўзбекистон Республикасининг "Содиқ хизматлари учун" медалини таъсис этиш тўғрисида»ги Қонуни 2007 йил 17 апрелда қабул қилиниб, 2007 йил 29 июнда Сенатнинг ўнинчи ялпи мажлисида маъқулланди ҳамда 2007 йил 7 июль куни матбуотда эълон қилиниб, кучга кирди.

Мамлакатимизда олиб борилаётган ижтимоий-иқтисодий, сиёсий-ҳуқуқий ислоҳотларнинг барчаси инсон манфаатлари ва уни ҳимоя қилишга қаратилган экан, шу мақсад йўлида ўзининг жасорати, садоқати ҳамда ватанпарварлиги билан халқ орасида ҳурмат қозонган инсонлар доимо қадрланади. Давлатнинг ана шундай инсонларни муносиб тақдирлаши эса, уларнинг ҳам маънан, ҳам руҳан қувватланишига олиб келади. Юртимизда таъсис этилган бир қанча орден ва медаллар, фахрий унвонлар ана шу мақсадга йўналтирилганлиги билан муҳим аҳамият касб этади.

Ўзбекистон Республикасининг 1995 йил 22 декабрда қабул қилинган **"Давлат мукофотлари тўғрисида"**ги Қонунининг 1-моддасига асосан Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари меҳнат ва жанговар хизматлари, самарали давлат, ижтимоий ва ижодий фаолиятлари учун давлат мукофотлари билан тақдирланишлари мумкин.

Давлат мукофотларини таъсис этишнинг тобора такомиллашиб бораётганлиги давлатимизнинг, шахсан Президентимизнинг бу борадаги изчил сиёсатининг мантиқий давомидир.

Яқинда таъсис этилган давлат мукофотларидан яна бири Ўзбекистон Республикасининг "Содиқ хизматлари учун" медалидир.

Мазкур Қонунга биноан **"Содиқ хизматлари учун"** медали тўғрисидаги Низом тасдиқланди. Низомга кўра, **"Содиқ хизматлари учун"** медали билан юксак касбий маҳоратини, ҳарбий ва ватанпарварлик бурчига садоқатини намоён этган, мамлакатнинг мудофаа қобилияти ҳамда миллий хавфсизлигини мустаҳкамлаш, Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг жанговар шайлигини ошириш ва Ўзбекистонда ҳуқуқ-тартиботни таъминлаш ишида катта хизматлар кўрсатган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари мукофотланадилар, шу билан бирга айрим ҳолларда Ўзбекистон Республикаси фуқароси бўлмаган шахслар ҳам мукофотланиши мумкинлиги белгиланган.

"Содиқ хизматлари учун" медали билан Ўзбекистон Республикаси Президенти мукофотлайди. Мукофотлаш тўғрисидаги Фармон матбуотда ва бошқа оммавий ахборот воситаларида эълон қилинади.

"Содиқ хизматлари учун" медали билан мукофотлаш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати, Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда вазиятлар вазирлиги, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимларининг тақдимномасига биноан амалга оширилади.

"Содиқ хизматлари учун" медалини ҳамда мукофотлаш ҳақидаги тегишли ҳужжатни тантанали ва кенг ошкоралик вазиятида Ўзбекистон Республикаси Президенти ёки унинг номидан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Спикери, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг Раиси, Ўзбекистон Республикаси Бош вазири, Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазири, Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати раиси, Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазири, Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда вазиятлар вазири, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари ва бошқа бунга ваколатли шахслар топширади.

"Содиқ хизматлари учун" медали билан мукофотланган шахслар энг кам ойлик иш ҳақининг ўн баравари миқдорида бир йўла тўланадиган пул мукофоти оладилар. "Содиқ хизматлари учун" медали билан мукофотланган шахслар қонун ҳужжатларида белгилаб қўйиладиган имтиёзлардан фойдаланадилар.

"Содиқ хизматлари учун" медали билан вафотидан кейин мукофотланган тақдирда, медаль, мукофотлаш тўғрисидаги ҳужжат ва бир йўла тўланадиган пул мукофоти мукофотланганнинг оиласига топширилади.

Хулоса қилиб айтганда, "Содиқ хизматлари учун" медали мамлакатнинг мудофаа қобилияти ҳамда миллий хавфсизлигини мустаҳкамлашда ўзининг юксак касбий маҳорати, ҳарбий ва ватанпарварлик бурчига садоқатини намоён этган кишилар тақдирланиши уларнинг сидқидилдан бажариб келаётган меҳнатига берилган бир баҳодир.

Зотан, Юртбошимиз таъкидлаганларидек, **"... Ватанимизнинг шу каби орден ва медаллари мазмун-моҳияти билан ҳам, ташқи кўринишию жозибаси билан ҳам ҳавас қилса арзигулик. Уларнинг номида ва шаклида биз танлаб олган йўл, буюк мақсадларимиз, хоҳиш-иродамиз, Ватан ва миллатга муносабатимиз ифода этилгандир. Зеро, улар ҳалол ва баракали меҳнат қилган, элим деб, юртим деб ёниб яшаётган ҳар бир инсон учун олий ном, олий даража, олий қадриятдир!"**

Ғайрат МАШКУРОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти етакчи илмий ходими

«ИНСОН ва ҚОНУН» га

жавоб берадилар

ЖИНОЯТ ИШИ ҚЎЗҒАТИЛДИ

Сурхондарё вилоят прокуратураси томонидан Денов туманида яшовчи З. Худойназарованинг «Инсон ва қонун» ҳуқуқий газетасига собиқ «Хазорбоғ» ширкат хўжалигидан иш ҳақи ва пай улушини ололмасдан келаётганлиги, «Хазорбоғ» ширкат хўжалигини қайта ташкил этиш комиссияси раиси М. Қаҳҳоров томонидан хўжалик мулклари ўзлаштирилиб, талон-торож қилингани ва бошқа ноқонуний хатти-ҳаракатлари юзасидан йўллаган шикоят аризаси кўриб чиқилди.

Аниқланишича, М. Қаҳҳоров 2006 йил 20 ноябрдан буён «Хазорбоғ» ширкат хўжалигини қайта ташкил этиш комиссияси раиси лавозимида фаолият кўрсатиб, ширкат хўжалигининг корхона ва ташкилотлардан мавжуд 158 миллион 447 минг сўм дебитор қарзлари ҳамда 74 миллион 371 минг сўмлик сотилган мол-мулклар қийматини ундириш, хўжаликнинг 472 милллион 117 минг сўмлик кредитор қарзларини тўлаш чорасини кўрмаган.

Оқибатда, ширкат хўжалиги аъзоларининг 73 миллион сўмлик иш ҳақи, 29 миллион сўмлик пай улушлари ҳамда 224 миллион сўмлик дивиденд пуллари ҳозирга қадар тўланмасдан, фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига катта миқдорда зарар етказилишига сабабчи бўлган.

Ушбу ҳолат юзасидан Денов туман прокурори томонидан «Хазорбоғ» ширкат хўжалигини қайта ташкил этиш комиссияси раиси М.Қаҳҳоровга нисбатан Жиноят кодексининг 208-моддаси билан жиноят иши қўзғатилган.

Мазкур жиноят иши долзарблиги сабабли, 2007 йил 17 июнь кунидан бошлаб вилоят прокуратурасининг иқтисодий жиноятчилик ва коррупцияга қарши курашиш бўлими терговчилари иш юритувига қабул қилиниб, ҳозирда тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

Шу сабабли, мазкур аризада кўрсатилган барча важлар ҳозирда жиноят ишлари материаллари билан қўшиб текширилмоқда.

Б. ЭРГАШЕВ,
Сурхондарё вилоят прокурорининг биринчи ўринбосари, адлия катта маслаҳатчиси

Minbar

МАСЪУЛИЯТ ҲИССИ

бу тушунча ҳар биримизда кучли шаклланган бўлиш керак

Бугунги кунга келиб мамлакатимизда олиб борилаётган ислоҳотлар самараси наинки халқимиз турмуш тарзида кескин бурилиш ясади, балки давлатчилигимизга, ислоҳотларимизга беписанд қараган айрим давлатлар тасаввурини ҳам ўзгартириб юборди.

Бундай ютуқларга эришишда, албатта, маълум мезонлар, тартиб-қоидаларга таяниш талаб этиларди. Булардан энг асосийси, мамлакатда тинчликни сақлаш, одамларнинг хотиржам меҳнат қилишларига имконият яратиш бўлса, яна бири янгиланган давлат тизимида ҳар бир раҳбар ходим табиатида янгича ишлаш кўникмасини шакллантиришдан иборат эди.

Шу ўринда ўтган кунларимизга бир назар ташласак, айни муддао бўларди. Бугун собиқ тузумда шаклланган иш системаси нафақат ривожланган дунё олдида алмисоқдан қолган иш тутими сифатида, балки ғайриинсоний мафкура билан суғорилган тамойил сифатида ҳам эътироф этилади. Бир эслаб кўринг: марказнинг шинам бир хонасидан янграган хитоб наинки республика раҳбарини, балки оддий деҳқонниям, чўпонниям зир титратарди. Ўз фикрингни айтиш, ташаббус кўрсатишнику, гапирмаса ҳам бўларди. Одамлар меҳнат қилар, режалар бажарилар, режалар ортидан яна компаниябозликлар бошланиб кетарди. Ўша даврларда раҳбарлардан масъулият, омилкорлик, малака, тажриба эмас, кўпроқ аскарлик талаб этиларди. Бугун биз киноя сифатида ишлатадиган «бажарамиз», «есть қиламиз», каби иборалар ўша даврда жуда жиддий аҳамиятга эга гаплар эди, аслида.

Бугун юртимизда амалга оширилаётган ислоҳотлар ҳар биримиздан фидойиликни талаб этади. Шукрлар бўлсинки, бугун бирор ишни бошлаш учун кимнингдир қовоғига қарайдиган, марҳамат кутадиган замонлар ўтиб кетди. Ишлайман, бой бўламан, деган одамга барча имкониятлар етарли. Лекин, афсуски, айрим жойларда ҳамон бошланган ислоҳотларга тўғаноқ бўлиб турган раҳбарлар, ходимлар учраб туради. Бунинг ўзига хос сабаблари бор, албатта. Бу энг аввало, раҳбар ва ходимларнинг ўз ишига масъулиятида намоён бўлади.

Президентимиз 2005 йил 7 февраль куни Оқсарой қароргоҳида бўлган йиғилишда ҳукумат олдида турган вазифаларни амалга оширишда, барча даражадаги ҳокимлар, юқори давлат лавозимларини эгаллаган ходимлар ўзлари раҳбарлик қилаётган соҳаларда ислоҳотларни амалга оширишнинг асосий ташкилотчиси бўлиши кераклигини таъкидлаб ўтган эдилар. Ушбу йиғилишда Муҳтарам Президентимиз давлат аппарати ходимларига қўйиладиган иккита энг асосий муҳим мезонни белгилаб берган.

Биринчидан, топширилган ишга масъулият билан ёндошиш.

Иккинчидан, билим, малака ва тажрибага асосланган омилкорлик.

Шунингдек, раҳбарлар олдига мамлакатни ислоҳ қилишнинг янги стратегик вазифалари бюрократик тўсиқлар, сансалорлик, амалдорларнинг масъулиятсизлиги туфайли бажарилмай қолиб кетишига йўл қўймаслик борасида қатъий талаб қўйилган эди.

Ўз вақтида ва жуда тўғри белгиланган ушбу вазифани нафақат раҳбар ходимлар, балки барчамиз ўзимизнинг фаолиятимиз мезони деб билишимиз керак.

Чунки, масъулият бўлмаган жойда ижро интизоми ҳам, тартиб ҳам бўлмайди. Шуни айтиш керакки, фақат раҳбарлар масъулиятли бўлиб, ходимлар эса топшириқларни ўз вақтида ва сифатли бажармас экан, раҳбар қанча жон куйдирмасин, ижобий ўзгаришларга эришиши қийин кечади. Масъулият кучли идорада тартиб ҳам, интилиш ҳам, ўзгариш ва янгилик ҳам доим сезилиб туради.

Шу ўринда мени анчадан буён жамоада раҳбар масъулиятли бўлмоғи керакми ёки ходим, деган савол ўйлантириб келади. Ҳақиқатан ҳам, раҳбар ўз зиммасидаги масъулиятни чуқур ҳис этиб, куйиб-пишиб меҳнат қилса-ю, ходим масъулиятни унутиб қўйса?.. Албатта, бундай тартиб билан ҳам мақсадга эришиб бўлмайди. Шунинг учун ҳам Президентимизнинг юқорида келтирилган кўрсатмалари нафақат раҳбарларга, балки шу юрт деб меҳнат қилаётган барчага тегишли, деб ўйлайман.

Юқорида эслатиб ўтганимиздек, собиқ тузум давридагидек бир одам ҳамма учун жавоб берадиган, «кунлар ўтаяпти, ҳисоботларни вақтида бериб турибмиз», деганга ўхшаш кайфият билан яшаш ва ишлаш вақти ўтди. Бугун биз аждодларимиз асрлар оша орзу қилган муборак кунларда турибмиз. Мустақиллик шамоллари кўксимизни тоғ этганига 16 йил бўлаяпти. Озод ватанимизни обод қилиш масъулиятини тарих бизнинг зиммамизга юклаган. Шундай экан, ушбу муқаддас вазифани адо этиш ҳар биримиз учун ҳам қарз, ҳам фарздир.

Буюк келажак сари дадил одимлаётган мамлакатимиз биздан ватанпарварлик, ташаббускорлик ва фидойиликни талаб этаётир.

«Элим деб, юртим деб ёниб яшаш» бугун ўзини шу юртнинг фарзандиман, деган ҳар бир инсон учун шараф бўлмоғи керак.

Инсон боласи тирик экан, ўзи яшаётган макон ва замон олдида ўша даврнинг энг илғор кишиси бўлмоғи, элу юрт, қолаверса, умумбашар дарду ўйини ўзида акс эттирмоғи керак.

Бизнинг орзу-ўйларимиз, ниятларимиз ёруғ экан, албатта, муваффақиятларимиз ҳам шунга яраша бўлади.

Юртимизнинг истиқболи нафақат раҳбарлар, балки унинг қўлостида ҳар бир ходимнинг, фермер, деҳқон, чўпон, ўқитувчи, қўйингки, оддий одамларнинг ўз ишига бўлган масъулиятига, меҳру муҳаббатига ҳам боғлиқдир. Бу йўлда бирлашиш, жипс бўлиб ҳаракат қилиш мақсадга элтувчи энг чароғон йўлдир.

Давлатназар МАТРАСУЛОВ,
Адлия вазирлиги бошқарма бошлиғи

Sarhisob

Адлия тизими: Таҳлил ва талқин — натижа аниқ

галдаги вазифалар самараси фаол ҳаракатимизга боғлиқ

Адлия вазирлигининг навбатдаги кенгайтирилган Ҳайъат йиғилиши 2007 йилнинг 1-ярим йиллиги давомида адлия органлари ва муассасалари томонидан ҳаракат дастури, иш режалари, ўтган Ҳайъат мажлиси топшириқлари ва вазирлик кўрсатмаларига асосан амалга оширилган ишларни сарҳисоб қилишга, белгиланган вазифаларнинг самарадорлигини кўриб чиқишга ва келгуси фаолият йўналишлари, вазифаларини аниқ режалаштириб олишга бағишланди.

Хўш, ўтган ярим йил мобайнида вазирлик фаолиятида қандай ўзгаришлар ва янгиликлар юз берди? Таҳлиллар натижасида қуйидаги ютуқларни яққол кўриш мумкин. Хусусан, 2007 йилнинг январь ойида Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида"ги Фармони қабул қилинганлигига 15 йил тўлганлиги муносабати билан "Адлия органлари мустақиллик йилларида" мавзусида илмий-амалий конференция ўтказилди. Конференцияда адлия органлари томонидан ўтган давр мобайнида амалга оширилган ишларни эътироф этиш билан бирга келгусида соҳа фаолиятини янада ривожлантиришга йўналтирилган асосий вазифаларни белгилаб олишга эътибор қаратилди.

Жамиятни демократлаштириш ва янгилаш, мамлакатни ислоҳ қилиш ҳамда модернизациялаш жараёнида адлия органлари ва муассасаларининг 2007-2008 йилларда амалга оширадиган устувор вазифалари бўйича ҳаракат дастури тасдиқланди.

Вазирлик, ҳар бир бошқарма, ҳудудий бошқармалар ва муассасаларининг иш режалари ишлаб чиқилди ҳамда унинг ижроси назоратга олинди. Иш режага асосан ҳар бир адлия органи фаолияти чуқур таҳлил қилиниб, натижаси ҳайъат мажлиси муҳокамаларида кўриб чиқилиш тартиби жорий қилинди. Ўтган 6 ой давомида Наманган ва Бухоро вилоят адлия бошқармалари, Тошкент юридик коллежи, Тошкент Давлат юридик институти қошидаги академик лицей, "Адолат" нашриёти ва Х.Сулаймонова номидаги суд экспертиза маркази фаолиятлари ўрганилиб, натижалари ҳайъат мажлисларида кўриб чиқилди. Бундан ташқари, "Ҳуқуқ ва бурч" юридик журнали, "Инсон ва қонун" ҳуқуқий газетаси таҳририятлари фаолиятлари ҳам таҳлил қилиниб, мавжуд аҳвол таъсисчилар йиғилишида муҳокама қилинди. Шунингдек, адлия органларининг 2005-2006 йиллардаги молиявий-хўжалик фаолиятлари Ўзбекистон Республикаси Ҳисоб палатаси томонидан текширилиб, натижаси вазирлик ва палата қўшма ҳайъат мажлисларида кўриб чиқилди. Масъул мансабдор шахсларнинг жавобгарлиги кучайтирилди. Адлия вазирлиги томонидан аниқ белгиланган тадбирлар асосида амалга оширилиб келинаётган ишлар бугунги кунда ўзининг ижобий самарасини кўрсатмоқда.

Адлия вазирлиги томонидан 2007 йилнинг ўтган 1-ярим йиллиги давомида мамлакатимизда қонун ижодкорлиги ва ҳуқуқни қўллаш амалиёти соҳасида ягона давлат сиёсатини юритиш борасида бир қатор ижобий ишлар амалга оширилди.

Ҳисобот даврида Қонунчилик соҳасида Ўзбекистон Республикасининг 82 та қонун лойиҳалари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 124 та ва ҳукуматнинг 233 та норматив – ҳуқуқий ҳужжатлари лойиҳалари кўрилиб, уларга ҳуқуқий экспертиза хулосалари берилди. Бевосита вазирлик томонидан 20 та қонун, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 5 та фармони ва 7 та қарори ҳамда ҳукуматнинг 21 та қарор ва 1 та фармойиши лойиҳалари ишлаб чиқилиб, белгиланган тартибда Вазирлар Маҳкамасига киритилди. Улардан, 1 та қонун, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 4 та Фармони ва 2 та қарори ҳамда ҳукуматнинг 5 та қарори қабул қилиниб, ҳаётга татбиқ этилди.

Хусусан, Адлия вазирлиги томонидан Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 20 февралдаги ПҚ-586-сонли **"Жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга ва терроризмни молиялаштиришга қарши курашиш соҳасидаги айрим қонун ҳужжатларининг амал қилишини тўхтатиб туриш тўғрисида"**ги, 2007 йил 27 апрелдаги ПҚ-630-сонли **"Тадбиркорлик субъектларини ихтиёрий тугатиш ва уларнинг фаолиятини тўхтатиш тартибини такомиллаштириш тўғрисида"**ги қарорлари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2007 йил 6 мартдаги 44-сонли **"Транспорт воситалари ҳайдовчилари ва йўловчилари хавфсизлигини таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида"**ги Қарори лойиҳалари тайёрланди.

Жорий йилнинг 1-январидан бошлаб Адлия вазирлигига давлат рўйхатидан ўтказиш учун тақдим этилаётган ҳужжатлар, албатта, давлат тилида бўлиши ва заруратга кўра, бошқа тилларда қабул қилиш амалиёти жорий этилиб, бу ўз навбатида аҳоли ва ижрочиларнинг қонун ҳужжатлари билан ишлаш жараёнларида қулайликлар туғдирди.

Бундан ташқари, Идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни амалдаги қонунчиликка мувофиқлаштириш мақсадида ҳамда давлат рўйхатидан ўтказишнинг белгиланган тартибига зид равишда ижрога юборилган ноқонуний ҳужжатларни чақиртириб олиш юзасидан жами 42 та тақдимнома киритилди. Киритилган тақдимномаларга асосан давлат органларининг ноқонуний чиқарган ҳужжатлари бекор қилинмоқда. Масалан, "Ўздавэнергоназорат" инспекциясининг 2006 йил 31 августдаги 139-сон буйруғи билан тасдиқланган "Янгидан қурилган ва реконструкция қилинган объектларнинг электр энергия таъминоти лойиҳаларини "Ўздавэнергоназорат" инспекциясида экспертиза қилиш тартиби" тасдиқланиб, ижрога юборилганлиги аниқланди. Ушбу ҳолат бўйича Адлия вазирлиги томонидан 2007 йил 16 апрелда "Ўздавэнергоназорат" инспекциясига тақдимнома киритилди ва инспекциянинг 2007 йил 3 майдаги 88-сонли буйруғи билан ушбу тартиб бекор қилинди ва ижродан чақириб олинди.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг **"Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида"**ги Қонуни 18-моддаси ижросини таъминлаш ҳамда маҳаллий давлат ҳокимияти органлари қарорлари лойиҳаларини ҳуқуқий экспертизадан ўтказиш ишларига услубий ёрдам кўрсатиш мақсадида "Маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг норматив-ҳуқуқий ҳужжатлари лойиҳаларини ҳуқуқий экспертизадан ўтказиш бўйича услубий қўлланма" ишлаб чиқилди ва жойларга ижро учун юборилди. Шунга кўра, ҳозирда маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг норматив тусдаги қарорлари лойиҳаси Тошкент шаҳар ва вилоятлар адлия бошқармалари томонидан ҳуқуқий экспертизадан ўтказиш амалиёти йўлга қўйилди.

Шунингдек, Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 5 августдаги 304-сонли қарорига асосан Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари маълумотларининг туркумланган ягона электрон базаси яратилди. Унда 15 та кодекс, 512 та қонун, 552 та Олий Мажлис палаталари қарорлари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 931 та Фармон ва қарорлари, 3261 та Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари, 1691 та идоравий норматив ҳужжатлар жамланган. Миллий база Интернет тармоғи орқали тест режимида эълон қилинди. Бу соҳада бугунги кунда қатъий белгиланган ягона тизим яратилди.

Қонун ҳужжатларини туркумлаш ва унинг ҳисобини юритиш соҳасида ўтган 2007 йилнинг 6 ойи давомида 186 та норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар давлат ҳисобига олинди, норматив ҳуқуқий ҳужжатларга 919 та ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида белгилар қўйилди.

Ўтган ҳисобот даври мобайнида "Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами"нинг 26 та сони, "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси"нинг 1-5 сонлари нашрга тайёрланиб, чоп этилди. Бундан ташқари, 30 минг дона "Текширишларни рўйхатга олиш китоби" ва Тадбиркорлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўплами чоп этилиб, тарқатилди.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг амалга оширилиши устидан мониторинг қилиш маркази томонидан ҳисобот даврида режага асосан 6 та масалада мониторинг ўтказилди. Ушбу жараёнда қонунчилик ҳамда норматив тусдаги идоравий ҳужжатлар, статистик ва бошқа маълумотлар таҳлил қилинди, ҳуқуқни қўллаш амалиёти бевосита жойларга чиқиб ўрганилди, тадбиркорлар орасида ижтимоий сўров ўтказилди. Масалан, Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш ҳамда Соғлиқни сақлаш вазирликлари тизимида фуқароларнинг мурожаатлари билан ишлаш жараёни мониторинг қилинди. Ушбу идораларда қонун талабларига зид бўлган қонун ости ҳужжатларининг амалда қўллаб келинаётганлиги, мурожаатларга оид нотўғри статистиканинг юритилаётганлиги, шунингдек, мурожаатлар кўриб чиқиш учун хатти-ҳаракати ёки қарори устидан шикоят қилинаётган мансабдор шахсларнинг ўзига юборилиши каби камчиликлар аниқланди.

Маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг ҳуқуқ ижодкорлиги фаолияти мониторинги жараёнида ҳокимликларнинг 1400 га яқин қарори, 500 дан зиёд фармойиши таҳлил қилинди. Таҳлиллар ҳокимликлар томонидан ҳуқуқий экспертизадан ўтказилмасдан, ваколат доирасидан четга чиқадиган ва қонун ҳужжатларига зид бўлган умуммажбурий тусдаги қарорларнинг қабул қилинаётганлигини кўрсатди. Мониторинг натижалари бўйича аниқланган камчиликларни бартараф этиш юзасидан манфаатдор идораларга таклиф ва тавсиялар тақдим қилинди.

Шунингдек, ҳисобот даврида вазирлик томонидан 289 та халқаро шартномалар юзасидан ҳуқуқий хулосалар берилди. Бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 94 тага кўпдир.

Ўзбекистон Республикаси манфаатларини ҳимоя қилиш ва Ўзбекистонда инсон ҳуқуқлари бўйича масалани Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Инсон ҳуқуқлари Кенгаши кун тартибидан ечиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори билан ҳукумат делегацияси 2007 йилнинг 12-30 март кунлари Женева шаҳрида бўлиб, инсон ҳуқуқлари борасида Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Инсон ҳуқуқлари Кенгашининг 4-сессияси ишида қатнашди. Сессия даврида Ҳукумат делегацияси томонидан давлатимиз манфаати ифодаланган маърузалар қилинди. Брифинг ва бошқа учрашувлар ўтказилди. Ушбу ҳаракатлар натижасида 2007 йил 26 март куни Ўзбекистонда инсон ҳуқуқлари соҳасидаги масалани Инсон ҳуқуқлари Кенгашининг кун тартибидан ечиш борасидаги ишчи гуруҳи таклифлари маъқулланди. Мазкур делегация таркибида Адлия вазири ўринбосари Е.Каньязов ҳам иштирок этди.

2007 йил 8-9 май кунлари Тошкентда адлия, ички ишлар, божхона ҳамкорлиги ва бошқа қўшимча масалалар бўйича "Ўзбекистон – Европа Иттифоқи" Кичик қўмитанинг навбатдаги, тўртинчи йиғилиши бўлиб ўтди. Ўзбекистон делегациясига Адлия вазири раислик қилди. Европа Иттифоқи делегацияси таркиби Европа Иттифоқи Комиссияси ва Кенгашининг юқори мартабали экспертларидан иборат бўлди.

Қонун ҳужжатларини тарғиб қилиш ва кенг жамоатчиликка уларнинг туб моҳияти ва мақсадларини етказиш, аҳолининг, айниқса, туман марказларидан йироқда бўлган қишлоқ ва овуллар аҳолисининг ҳуқуқий онгини ошириш мақсадида жами 20709 та ҳуқуқий тарғибот ишлари амалга оширилди. Ўтган йилнинг шу даврига нисбатан ушбу кўрсаткич 9264 тага ёки 44,7 фоизга ошган.

Айниқса Самарқанд, Бухоро, Хоразм вилоятларининг ушбу борадаги ишларини самарадорлиги таъкидланди.

Вазирликда ҳуқуқий тарғибот бўйича фаолият олиб борувчи билимли, нотиқлик санъатига эга ва тажрибали ходимлар тўғрисида маълумотлар базаси шакллантирилди. Адлия вазирлигида илгари юритилмаган давлат бошқарув органларининг амалга оширган ҳуқуқий тарғибот ишлари юзасидан статистик ҳисоботлар юритиш тартиби жорий этилиб, маълумотлар базаси яратилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш ва ҳуқуқий ҳимоялашга қаратилган фармон ва қарорларининг мазмун-моҳиятини кенг тарғиб қилиш мақсадида Андижон, Фарғона ва Наманган вилояти назорат қилувчи идораларининг мансабдор шахслари ва тадбиркорлари ўртасида "Тадбиркорлар давлат ҳимоясида" мавзусида конференция ўтказилди.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Бош вазири томонидан тасдиқланган Назорат қилувчи органлар фаолиятини мувофиқлаштирувчи Республика Кенгашининг 2007 йил 8 май кунги баённомасига асосан Республика Бош прокуратураси билан ҳамкорликда Кенгаш аъзолари ва республика назорат қилувчи органлар вакиллари иштирокида республиканинг барча ҳудудларида "Тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари" мавзусида семинар-учрашувлар ўтказилди.

Ҳисобот даври мобайнида вазирлик қошидаги Республика юристлар малакасини ошириш марказида жами 1063 нафар тингловчилар, яъни суд, адлия ва хўжалик юритувчи субъектлардаги юридик хизмат ходимлари малака оширдилар. Бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 236 тага ёки 22,2 фоизга кўпдир.

Тошкент юридик коллежи мутахассислари томонидан Тошкент Давлат юридик институти билан ҳамкорликда "Давлат ва ҳуқуқ назарияси", "Давлат ва ҳуқуқ тарихи", "Халқаро ҳуқуқ", "Жиноят процесси", "Фуқаролик ҳуқуқи" (рус тилида), "Ҳуқуқни ҳимоя қилиш фаолияти", "Суд ҳокимияти", "Молия ҳуқуқи" ва "Оила ҳуқуқи" фанларидан дарсликлар, "Фуқаролик ҳолати далолатномаларини қайд этиш органлари фаолияти" махсус курси бўйича ўқув қўлланмаси тайёрланди.

Статистик жадваллар қайта кўриб чиқилиб, уларни такомиллаштириш натижасида ҳисоботлар бир мунча соддалаштирилди. Айрим адлия органларининг статистик ҳисобот жадваллари қайта тузилиб, шу асосда фаолиятлари таҳлил қилинмоқда. Тизимда хат ва ҳужжатларни тайёрлаш, имзо чекиш, уларни қабул қилиб олиш, жўнатишнинг ягона тартиби жорий этилди. Бу борада Бухоро вилояти тажрибаси мақтовга сазовор бўлди.

Адлия органлари ва муассасаларига ўтган 6 ой давомида жами 51026 та хат ва ҳужжатлар, ариза, шикоятлар келиб тушган бўлиб *(2006 йилнинг шу даврига нисбатан 11 мингтага кўпдир)*, унинг 23783 таси ёки 60 фоизи ижро қилинди. 1155 таси тегишлилигига кўра бошқа идораларга юборилди. 1190 тасининг ижроси таъминланмоқда. Қолганлари маълумот ёки умумлаштириш учун кирим қилинди. Адлия вазирлиги ва унинг бошқармаларига ҳисобот даврида фуқаролардан жами 11459 та ариза ва шикоятлар келиб тушган бўлиб, *(бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 731 тага ёки 6,3 фоизга кўп.)* уларнинг 11121 таси кўриб чиқилди. 238 таси аноним бўлганлиги сабабли кўрмасдан қолдирилди. Қолганлари эса кўриб чиқилмоқда.

2007 йил "Ижтимой ҳимоя йили" Давлат дастурига мувофиқ Адлия вазирлигининг алоҳида чора-тадбирлар режаси ишлаб чиқилиб, ижроси назоратга олинди. Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (Омбудсман) билан имзоланган "Инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлаш, ҳимоя қилиш ва унга риоя этиш соҳасида ҳамкорлик қилиш тўғрисида"ги Меморандум асосида инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича 2007 йил учун ҳамкорликда чора-тадбирлар режаси ишлаб чиқилди. Худди шунингдек, Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий маркази билан 2007-2008 йилларга мўлжалланган режа тасдиқланди. Ўтган давр мобайнида ушбу идоралар билан бирга Сурхондарё, Қашқадарё вилоятлари ва Тошкент шаҳрида фуқароларнинг мурожаатларини кўриб чиқилиши аҳволи таҳлил қилиниб, жойларнинг ўзида бевосита мурожаат этувчи фуқаролар билан учрашиб, очиқ мулоқотлар ўтказилди ва уларнинг муаммолари юзасидан ҳуқуқий тушунтиришлар берилди. Натижада биргина Сурхондарё вилояти 2007 йилнинг 1 чорагига нисбатан 2007 йилнинг 2-чорагида камайтиришга келаётган ариза ва шикоятларнинг сони 220 тага эришилди.

Ўтган олти ойда Ишонч телефонларига 1139 та мурожаатлар келиб тушган бўлиб, бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 358 тага кўпайган. Шундан, 466 таси, яъни 41 фоизи асосли деб топилиб, мурожаат этувчиларнинг ҳуқуқлари тикланди, қаноатлантириш даражаси ҳам 13,7 фоизга ошди, 649 тасига эса ҳуқуқий тушунтиришлар берилди. 18 таси эса асоссиз деб топилди.

Ишонч телефонлари орқали тадбиркорларнинг ҳуқуқларини тиклаш амалиёти Қашқадарё, Навоий вилоят адлия бошқармаларида тўғри йўлга қўйилган бўлиб, қолган вилоятларга нисбатан ундан кенгроқ фойдаланилмоқда.

"Ишонч телефонлари"ни кенг тадбиркорлар ўртасида тарғиб қилиш мақсадида «Инсон ва қонун» газетасида "Адлия ёрдам берди" мавзусида алоҳида рукн ташкил этилиб, ушбу рукн орқали доимий равишда тадбиркорларни ҳуқуқий ҳимоя қилиш борасида адлия органлари томонидан амалга оширилаётган ишлар ёритиб борилмоқда.

Жойларда қонунчилик ижросини ўрганишда ҳамда тадбиркорлар ва фуқароларнинг мурожаатларини кўриб чиқишда асосий эътибор, уларнинг бузилган ҳуқуқларини суд тартибида, тақдимномалар киритиш йўли билан тўлиқ тиклаш, қонунбузилишда айбдор мансабдор шахсларни жавобгарликка тортиш, тадбиркорларга етказилган моддий ва маънавий зарарларни ундириб бериш, ноқонуний қарорларни бекор қилиш ёки ижросини тўхтатишга қаратилмоқда.

Хусусан, ҳисобот даврида адлия органларининг ташаббуси билан судларга 29,9 млрд сўмлик 8149 та даъво аризалари киритилган бўлиб *(ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 300 млн сўмга кўп)*, шундан 17,9 млрд сўмлик 5711 та даъво аризалари қаноатлантирилди. Ушбу киритилган даъво аризаларининг қаноатлантириш даражаси 70 фоизни ташкил этади. Шу ўринда Самарқанд, Андижон вилоят адлия бошқармаларининг судлар билан ишлаш амалиётини қониқарли деб ҳисоблаш мумкин.

Адлия органлари томонидан жойларда тадбиркорлик субъектларининг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича самарали механизмларни қўллашга ҳамда жойларда хорижий инвесторлар ва чет эл инвестицияларини жалб этилган корхоналарнинг ҳуқуқлари ҳимоя қилинишига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Хусусан, назорат қилувчи органлар томонидан судларга киритилаётган даъво аризаларига нисбатан тадбиркорлик субъектларининг манфаатларини кўзлаб қарши даъво аризалар киритиш амалиёти йўлга қўйилди.

Тадбиркорлар, фуқаролар ва хорижий инвесторларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, шу жумладан, шартномавий муносабатларни тартибга келтириш мақсадида ҳисобот даврида адлия органлари томонидан 2737 та тақдимнома *(258 тага ёки 9,4 фоизга ошган)*, 2601 та огоҳнома *(1358 тага ёки 52,2 фоизга ошган)* ва 389 та кўрсатмалар *(272 тага ёки 70 фоизга ошган)* киритилди. Ушбу таъсир чоралари натижасида 3089 нафар мансабдор шахслар интизомий *(883 тага ёки 28,5 фоизга ошган)* жавобгарликка тортилди, шу жумладан, 232 нафари эгаллаб турган лавозимидан озод этилди. Кўрилган чоралар асосида тадбиркорларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини чеклаб қўйган давлат бошқарув идораларининг 561 та ноқонуний қабул қилган қарорлари бекор қилинди ва ижроси тўхтатилди.

Адлия идораларининг 468 та таклифларига *(188 тага ёки 40,2 фоизга ошган)* асосан 302 нафар мансабдор шахслар маъмурий жавобгарликка тортилди. Шунингдек, қонунбузилиш ҳолатларини содир қилган мансабдор шахсларни жиноий жавобгарликка тортиш юзасидан киритилган 74 та таклифга асосан, 30 нафар мансабдор шахсларга нисбатан жиноят иши қўзғатилди.

Қонунбузарлик ҳолатларини бартараф этиш ва айбдор шахсларни жавобгарликка тортишда Тошкент, Сурхондарё вилоятлари адлия бошқармалари ва Қорақалпоғистон Республикаси Адлия вазирлигининг қатъиятлилигини алоҳида кўрсатиб ўтиш мақсадга мувофиқдир.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, тадбиркорлар фаолиятига ноқонуний аралашиш, улар фаолиятини турлича чеклаш каби ҳуқуқбузарликларни содир этган айбдор шахсларга нисбатан адлия органлари томонидан маъмурий баённомалар расмийлаштирилиб, тўғридан-тўғри судларга чиқариш амалиёти жорий этилди. Биргина, иккинчи чорак мобайнида 120 нафардан ортиқ айбдор шахсларга нисбатан шундай маъмурий баённомалар расмийлаштирилиб, судларга киритилиши таъминланди.

2007 йилнинг 6 ойи мобайнида шартномавий-ҳуқуқий муносабатлар соҳасида ҳам бир қатор аҳамиятли ишлар амалга оширилди. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2006 йил 21 ноябрдаги ПҚ-514-сон Қарорига асосан 329 та ширкат хўжаликларини қайта ташкил этиш тадбирларининг қонуний ўтиши назорат қилинди ва зарур ҳуқуқий ёрдам кўрсатилди. Қайта ташкил этиш натижасида вужудга келган 8 минг 748 та фермер хўжаликлари билан дон корхоналари ўртасида давлат эҳтиёжлари учун бошоқли дон етказиб бериш бўйича 8 минг 761 та шартнома тузилиши таъминланди. Қишлоқ хўжалиги соҳасида 2007 йил ҳосилидан давлат эҳтиёжлари учун пахта хомашёси ва бошоқли дон етказиб бериш, пиллакашлик корхоналарига пилла хомашёси, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқарувчиларга минерал ўғитлар, нефть маҳсулотлари етказиб бериш ва сервис хизматлари кўрсатиш бўйича тузилган жами 22 турдаги 1 миллиондан ортиқ шартномалар тузилишида амалий ёрдам кўрсатилди. Мазкур шартномаларнинг лозим даражада бажарилиши доимий равишда назорат қилиб борилмоқда.

Фермер хўжаликлари бошлиқларининг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш мақсадида республиканинг барча ҳудудларида ўтказилган 70 дан ортиқ семинар-мунозараларда вазирлик ва ҳудудий адлия органлари ходимлари иштирок этишди. Ушбу семинарларда кўтарилган долзарб масалалар ҳамда фермер хўжаликлари томонидан ўз фаолиятларини амалга оширишда юзага келаётган саволларга жавоб бериш мақсадида "Инсон ва қонун" ҳуқуқий газетасида "Фермер савол беради" рукни ташкил этилди. Тадбиркорлар ҳуқуқини ҳимоя қилиш ва шартномавий муносабатларда уларга ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш, вилоятларнинг энг чекка ҳудудларигача бошқа қонун ҳужжатлари етиб боришини таъминлаш мақсадида вазирлик ва адлия органларининг мутахассислари ҳар ойда камида бир марта туман газеталари ва бошқа оммавий ахборот воситаларида чиқишлар қилиш тартиби жорий қилинди.

Юридик хизматлар фаолиятини такомиллаштириш юзасидан амалга оширилган ишларга ҳам тўхталиб ўтсак. Маълумки, ҳозирги пайтда Ўзбекистон Республикасида юридик хизматлар фаолияти Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 2 мартдаги 118-сонли қарори ва ушбу қарор билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг давлат бошқарув органлари ва корхоналарида юридик хизмат тўғрисида»ги Низом билан тартибга солинади. Мазкур Низом нормалари эскириб қолган бўлиб, бугунги кун талабларига жавоб бермайди. Шу сабабли юридик хизматлар фаолиятининг ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш, давлат органлари ва хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятида қонунийликни таъминлашда юридик хизматнинг роли ва масъулиятини ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг **"Ўзбекистон Республикасида юридик хизмат фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"**ги қарори лойиҳаси ва ушбу қарор лойиҳаси билан тасдиқланиши назарда тутилган «Ўзбекистон Республикасида давлат бошқаруви ва маҳаллий ижроия ҳокимияти органларининг юридик хизмати тўғрисида Низом, Хўжалик бошқаруви органлари ва бошқа хўжалик юритувчи субъектларнинг юридик хизмати тўғрисида»ги Намунавий низом ҳамда «Давлат ва хўжалик бошқаруви, маҳаллий ижроия ҳокимияти органлари, хўжалик юритувчи субъектлар юридик хизмати ходимларининг малакасини ошириш ва уларни аттестациядан ўтказиш Тартиби тўғрисида»ги Низом лойиҳалари ишлаб чиқилди ва Вазирлар Маҳкамасига киритилди.

Суд департаментининг 2007 йил I ярим йилликдаги кўрсаткичлари ўтган йилнинг шу давридаги кўрсаткичларига нисбатан сезиларли даражада фарқ қилди. Суд ижрочиларининг иш юритувида 2007 йилнинг 1-ярим йиллигида жами 1 трлн 538,3 млрд сўмлик 930,4 минг дона (2006 йил 1 ярим йиллигида 763,1 минг дона) ижро ҳужжатлари мавжуд бўлган.

Шундан, I ярим йилликда жами 1 трлн 160,4 млрд сўмлик 712,9 минг дона ижро ҳужжатларининг ижроси тамомланган. Тамомланган ижро ҳужжатларининг сумма бўйича кўрсаткичи 85,2 фоизни ташкил қилади (2006 йил I ярим йиллигида 71,0 фоизни ташкил қилган).

Вазирлик ҳузуридаги Суд департаментининг барча вилоятлардаги таркибий бўлимларида вояга етмаган болалар таъминоти учун алиментлар ундиришга оид ижро ҳужжатлари бўйича 2 ойлик тадбир белгиланди ва 1 июнгача суд ижрочилари иш юритувида бўлган ушбу тоифадаги барча ижро ҳужжатларини инвентаризация қилиш, нарядлар юритиш, ариза ва шикоятларни муддатида ва сифатли ҳал қилиш юзасидан тегишли режа ишлаб чиқилди ҳамда жорий йилнинг апрель-май ойларида тадбир ижроси Адлия вазирлигининг масъул ходимлари томонидан жойларга чиқиб ўрганилди.

Инвентаризация натижаларига кўра Республика бўйича йилнинг дастлабки беш ойи давомида суд ижрочилари иш юритувида алимент ундириш билан боғлиқ бўлган жами 57 мингдан ортиқ ижро ҳужжатлари келиб тушганлиги аниқланди.

Ушбу ижро ҳужжатларининг ижроси юзасидан ўтказилган икки ойлик тадбир давомида суд ижрочилари томонидан қарздорлардан ундирилган жами 6,06 млрд. сўм алимент пуллари ундирувчиларга ўз муддатида юборилиши таъминланди. Ундирилган алимент суммаларининг 4,52 млрд сўмдан ортиқ қисми қарздорлар ишлаб турган корхона ва ташкилотларнинг ҳисобхоналари орқали ундирилган бўлса, 1,54 млрд. сўмга яқин қисми суд ижрочилари томонидан бевосита қарздорлардан ундирувчиларга нақд пул кўринишида ўтказиб берилди.

Шу билан бирга суд ижрочилари томонидан қарздорлар ишлаб турган корхона ва ташкилотларнинг бухгалтериялари орқали алиментларни ундириш билан боғлиқ ижро ҳужжатларининг ижроси текширилганда, корхона бухгалтерлари томонидан алиментларни ҳисоблаш ва ундирувчиларга юборишда бир қатор хато ва камчиликларга йўл қўйилганлиги аниқланди. Текшириш якунига кўра, 370 нафар ҳисобчига нисбатан тегишли чоралар кўрилди.

Алимент тўлашдан қасддан бош тортиб юрган 632 нафар қарздорга нисбатан суд ижрочиси тақдимномасига кўра, жиноят ишлари қўзғатилган бўлса, 654 нафар қарздорга нисбатан қидирув эълон қилиниб, иш ҳужжатлари тегишли органларга юборилди.

Шу билан бирга алимент ундирувларини ҳамда бошқа турдаги ундирувларни тўғри ташкил қилган Бухоро, Наманган ва Қашқадарё вилоятлари ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси ҳудудий бошқармаларининг суд ижрочилари Адлия вазирлиги раҳбарияти томонидан рағбатлантирилди.

Бундан ташқари, алимент ундириш билан боғлиқ ижро ҳужжатларининг ўз вақтида ва қонуний ижро этилишини таъминлаш ҳамда суд ижрочилари ишини соддалаштириш мақсадида Адлия вазирлиги ҳузуридаги Суд департаменти директорининг 25 июндаги 97-ум сонли буйруғига асосан алимент ундириш тўғрисидаги ижро ҳужжатларини ижро этиш тартиби бўйича услубий қўлланма тасдиқланиб, амалиётга жорий қилинди.

Суд департаменти, хўжалик ва фуқаролик судлари билан ҳамкорликда мавжуд ижро ҳужжатларининг барчаси хатловдан (инвентаризациядан) ўтказилди. Судлар билан солиштириш йўли орқали ҳисобот юритилиши ва ҳар бир ҳужжат ижроси бўйича аниқ маълумот олиш ва назорат қилиш механизми йўлга қўйилди.

Суд департаментининг ҳудудий бошқармаларига ижро ҳаракатларини амалга ошириш турлари бўйича 28 тадан ортиқ меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларни ўз ичига олган услубий қўлланмалар юборилди.

Бундан ташқари, судлар ва суд департаментининг моддий-техник базасини босқичма-босқич таъминлаб бориш чоралари кўрилмоқда. Ўтган давр мобайнида суд ижрочиларининг туман (шаҳар) бўлимларига 200 та факс аппарати олиб берилди, суд ижрочилари бўлимлари ва умумий юрисдикция судлари эҳтиёжи учун 500 дона компьютер жиҳозлари харид қилиш бўйича тендер савдоларининг охирги босқичи якунланди.

Судлар фаолиятини моддий-техника жиҳатидан таъминлаш мақсадида Судлар ва адлия органларини ривожлантириш жамғармаси ҳисобидан умумий юрисдикция судларига 5 та бино харид қилишга 299,2 млн сўм, 49 тасини таъмирлаш учун 578,3 млн. сўм маблағ ажратилди. Барча судларни хизмат автомашиналари билан таъминлаш, судьяларнинг меҳнат шароитларини яхшилаш мақсадида 151 та ҳайдовчи штат бирлиги жорий қилинди.

Келгусида ажратилаётган маблағлардан самарали фойдаланишни ташкил этиш мақсадида бинолар қуришга маҳаллий ҳокимликлар билан аҳолига қулай ва бино учун барча коммуникацияларни ўтказиш мумкин бўлган ер майдони танланишига, ссуда талабига жавоб берадиган лойиҳа-смета ҳужжатларини тайёрлатишга ва уларни экспертизадан ўтказишга, қонуний тендер ўтказилишига ҳамда қурилишни белгиланган муддатларда сифатли тугатиб, фойдаланишга топширишига алоҳида эътибор қаратилиши белгиланди. Мавжуд биноларни таъмирлаш учун бино ҳолатини тўлиқ ўрганиб, лойиҳа-смета тузишга ва экспертизадан ўтказиб, таъмирлаш ишларига қонун ҳужжатларида белгиланган ҳолатларда тендер ўтказишга, ажратилган маблағлардан самарали фойдаланишни назорат қилиш учун мутахассис жалб этиб, ҳар бир бино таъмирдан ўтгандан сўнг назорат ўлчови ўтказилиш тартиби жорий қилинди. Биноларни харид қилишда эса, аввало, бинонинг ҳолатига ва суд фаолият кўрсатиши учун барча талабларга жавоб беришига ҳамда нархига эътибор қилиш зарурлиги судларга кўрсатиб ўтилди.

Давлат нотариал идоралари томонидан 2007 йил 1-ярмида жами 959 мингдан ошиқ нотариал ҳаракатлар амалга оширилган бўлиб, бу кўрсаткич 2006 йилнинг шу даврига нисбатан 19 фоизга ошган, хусусий нотариуслар 748 мингдан ортиқ нотариал ҳаракатларни амалга оширган бўлиб, бу кўрсаткич 26 фоизга ортган. Гувоҳлантирилган нотариал ҳаракатлар учун жами 15,3 млрд сўмга яқин миқдорида давлат божи ундирилди.

Муайян ҳудудда (нотариал округ) нотариал ҳаракатларни амалга ошириш ваколатларини бериш бўйича танлов ўтказиш тартиби талабларига қатъий риоя этишни таъминлаш, танлов иштирокчилари манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида вазирлик танлов билетларини қайта тайёрлаб, уларни танлов куни вазирлик вакили иштирокида очиш ва ундан фойдаланиш, танлов жараёнини эса тўлиқ видеотасвирга олиш йўлга қўйилди.

Республикада фаолият кўрсатаётган ФҲДЁ органлари томонидан 2007 йил 1 ярмида 290909 та туғилганлик ҳақида, 94718 та никоҳ тузилганлиги ҳақида, 74747 та ўлим ҳақида ва 2818 та никоҳдан ажралганлик ҳақида далолатнома ёзувлари қайд этилди. Шу билан бирга 32244 та оталикни белгилаш, 1756 та фарзандликка олиш, 5033 та фамилия, исм, ота исмини ўзгартириш ҳаракатлари расмийлаштирилди.

Ушбу ҳаракатлар учун 479 млн сўм давлат божи, 1 млрд 185 млн сўм миқдорда герб йиғими ундирилган ва 729 млн сўмлик пуллик ҳуқуқий хизмат кўрсатилди.

Таъкидлаш жоизки, Адлия вазирлиги биринчи марта Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси билан бирга Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2004 йил 25 майдаги **"Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси фаолиятини қўллаб-қувватлаш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"**ги ПФ-3434-сонли Фармони ижроси бўйича кенгайтирилган ҳайъат мажлиси ўтказиб, Фармондан келиб чиқадиган вазифаларни аниқ белгилаб олди.

Республикада фаолият юритаётган адвокатлар ва адвокатлик тузилмалари тўғрисида маълумотлар базаси яратилди. Мазкур маълумотлар базаси адвокат ёки адвокатлик тузилмаси тўғрисидаги зарур маълумотларни олиш имконини беради.

2007 йил 16 июнь куни Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Адвокатлар ассоциациясининг навбатдаги IV съезди ўтказилди. Унда Қорақалпоғистон Республикаси Адлия вазирлиги, вилоятлар ва Тошкент шаҳридан сайланган 210 нафар делегатдан 191 нафари иштирок этишди.

Вазирлик марказий аппарати, Қорақалпоғистон Республикаси Адлия вазирлиги, Тошкент шаҳар ва вилоят адлия бошқармалари ва муассасаларнинг раҳбар ходимлари бўйича лавозимларга захира таркиби тўлиқ шакллантирилди ва ушбу захира таркиби мунтазам ўрганилиб, Ўзбекистон Республикаси Президенти Девонига доимий равишда маълумот бериб борилмоқда. Шунингдек, адлия органлари ва муассасаларида 1123 нафар ёш мутахассислардан иборат дастлабки захира таркиби шакллантирилди.

Ходимларнинг касбий билим ва маҳоратини ошириш мақсадида узоқ вақт бир хил лавозимда ишлаб келаётган ходимларнинг иш жойини ўзгартириш чоралари кўрилди. Вазирлик марказий аппаратининг 10 нафар бошқарма бошлиқлари ва 61 нафар бошқарув ходимларининг иш жойи ўзгартирилди (ротация қилинди).

Ўтган 6 ой давомида вазирликнинг раҳбар ходимлари ҳукумат даражасида белгиланган 66 та доимий ишловчи комиссиялар таркибида фаолият олиб борди, шунингдек, 97 та ходим 6 ой давомида 1046 кунга 70 маротабага яқин хизмат сафарида бўлиб, ҳукумат топшириғи ижросини таъминлаб келди.

Амалга оширилган тадбирлардан ташқари, тизим фаолиятида айрим камчилик ва муаммолар ҳам аниқландики, мутасадди шахслар иштирокида мавжуд муаммолар ва камчиликларни бартараф этиш юзасидан чора-тадбирлар белгиланди. Ва мазкур чора-тадбирлар ижросида қатъий назорат остига олинди.

Биз белгиланган ишларни аниқ, изчил, босқичма-босқич олиб боришга эришишимиз керак. Бунинг учун тинимсиз ишлаш, масъулиятни доимо чуқур ҳис қилиш, ҳар доим тадбиркорлар, умуман, бизга мурожаат қилган барча фуқароларнинг ариза ва шикоятларини эътиборсиз қолдирмаслигимиз лозим. Ўтган ярим йил мобайнида бевосита вазирлигимиз аралашуви билан ижобий ҳал бўлаётган ишлар, одамларнинг бизга бўлаётган муносабати ва билдирилаётган самимий фикрлар олдимизда турган вазифаларнинг нақадар масъулиятли эканини англатади.

Суд-ҳуқуқ тизимидаги ислоҳотларнинг жадаллашгани, аҳолининг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш борасида самарали натижаларга эришилаётгани, умуман барча йўналишлардаги ҳаракатларимизга билдирилаётган ишонч бизни чинакам жонкуяр бўлишга ундайди.

Ўйлаймизки, Адлия тизими фаолиятини янада такомиллаштириш борасида ҳали етарлича ишлар амалга оширилади.

Абдуҳалим АҲМЕДОВ,
Адлия вазирининг биринчи ўринбосари

Mustaqillik qanotlari

МУСТАҚИЛЛИК 16 ЙИЛ

Парвозинг юксак бўлсин, Юртим!

(***Давоми. Боши ўтган сонда***)

Мустақилликнинг мустаҳкам пойдевори ҳақида сўз борар экан, «Ўзбекистон ҳаво йўллари» МАК фаолиятига алоҳида тўхталиб ўтиш жоиз.

Мана бу рақамлар фикримизга янада аниқлик киритади. Биргина 2006 йилда авиакомпания томонидан 22084 та парвоз амалга оширилди, 1 миллион 700 мингга яқин йўловчига намунали хизмат кўрсатилди. Бу эса 2005 йилга нисбатан 1,6 фоизга кўп демакдир. Ўтказилган ислоҳотлар туфайли эндиликда авиакомпания мамлакатимиз иқтисодидаги етакчи соҳалардан бирига айланди.

2007 йил 30 майда «Ўзбекистон ҳаво йўллари» Миллий авиакомпанияси «Боинг» авиация-космик корпорацияси билан «Боинг-787» Дремлайнер самолётларини етказиб бериш тўғрисида битим имзолади. Ҳозирда авиакомпания паркидаги «Боинг»лар сони 10 тани ташкил этади. Айнан ана шу самолётлар миллий авиакомпаниямизга халқаро авиаташувлар бозорига чиқиш, йўналишлар тармоғини кенгайтириш, ҳаво кемаси саҳнида ва ерда хизмат кўрсатишни жаҳон андозалари даражасига кўтариш имконини беради. Албатта, «Ўзбекистон ҳаво йўллари» рамзи туширилган «Боинг» номли пўлат қушлар Нью-Йорк ва Лондон, Франкфурт ва Токио, Москва ва Санкт-Петербург сингари жаҳоннинг энг ривожланган шаҳарлари билан мустаҳкам алоқа ўрнатиш имконини бераётир. Бу эса ўзини шу юрт фарзанди деб билган ҳар қандай киши қалбида фахру ифтихор туйғуларини уйғотиши табиийдир.

Ҳозирда авиакомпанияда МДҲ ҳудудида ягона саналадиган замонавий корхона — Ўзагронавигация маркази ҳам фаолият кўрсатаётир. Ушбу марказ нафақат «Ўзбекистон ҳаво йўллари» самолётларига, балки ўттиздан ортиқ хорижий авиакомпанияларнинг ҳаво кемаларига хизмат кўрсатадиган Ўзбекистондаги барча аэропортларнинг ҳаракатларини бошқариш тизимларини бирлаштиради.

Эътироф этиш жоизки, бугунги кунда қулай диспетчерлик ва радиолокация асбоб-ускуналари билан жиҳозланган республика аэропортлари ҳаво ҳаракатининг юксак даражада ишончлилигини таъминлашга имкон беради. Уларни янада такомиллаштириш борасида эса изчил чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Марказнинг барча бўлинмаларида қўниш тизимини ва радиолокация асбоб-ускуналарини босқичма-босқич замон талабларига мослаб янгилаш ишлари олиб борилмоқда.

Маълумки, парвозларнинг хавфсизлигини таъминлашда таъмирлаш хизмати ҳам алоҳида ўрин эгаллайди. Бу борада «UZBEKISTAN AIRWAYS TECHNICS» авиакорхонаси A-310, Боинг-757/767 ва RJ-85 ҳаво кемаларига юқори сифатли техник хизмат кўрсатади. Мазкур авиакорхона 1992 йилда «Ўзбекистон ҳаво йўллари» Миллий авиакомпаниясининг таркибига кирди ва ҳозирда авиация техникасини таъмирлаш ҳамда линияли хизмат кўрсатиш соҳасидаги барча талаб ва эҳтиёжларни тўла қондириб келмоқда. Бу ўз навбатида валюта харажатларини камайтириш ва авиакомпаниянинг экспорт имкониятларини оширишда муҳим омил бўлади, десак янглишмаймиз.

Мана шундай юксак имкониятлар самараси ўлароқ, «Ўзбекистон ҳаво йўллари» бир вақтнинг ўзида Лаҳор (Покистон) ва Урумчи (Хитой) шаҳарларида ўз ваколатхоналарини очиб, ушбу шаҳарларга ҳам мунтазам қатновларни йўлга қўйди. Бундан ташқари, Ўзбекистоннинг бир қатор аэропортларидан Самарқанд-Санкт-Петербург, Наманган-Москва, Фарғона-Самарқанд-Симферополь йўналишларида ҳам мунтазам қатновларни амалга оширмоқда. Бухоро-Москва йўналиши бўйича қатновлар сони ҳафтасига 3 тага етказилди, Тошкент-Алмати қатнови ҳафтасига 7 марта бажариладиган бўлди.

— Бу йил Миллий авиакомпаниямиз ташкил этилганига 15 йил тўлди, — дейди биз билан суҳбатда «Ўзбекистон ҳаво йўллари» МАК Бош директори Валерий Николаевич Тян. — Биз авиакомпания фаолияти барқарорлигини таъминлаган ҳолда ишлаб чиқариш кўрсаткичларини йил сайин ошириб боришни режалаштирганмиз. Албатта, бу мамлакатимиз иқтисодий салоҳиятининг янада ошишига муносиб улуш қўшади. Бу борада аҳил жамоамиз ўзининг куч-ғайратини аямайди, дея ишонч билан айта оламан.

Миллий авиакомпания ходимларининг фидокорона меҳнатлари Президентимиз ва ҳукуматимиз томонидан муносиб тақдирланди. Ўтган 15 йил мобайнида 100 дан ортиқ авиаходимларга давлат мукофотлари топширилди. 20 дан ортиқ киши «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган транспорт ходими» ва «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган фуқаро авиацияси ходими» юксак унвонларига сазовор бўлди.

Ҳа, бугун «Ўзбекистон ҳаво йўллари» Миллий авиакомпанияси жаҳондаги етакчи авиакомпаниялар билан бемалол рақобатлаша олади. Авиакомпаниянинг истиқболдаги режалари ҳам ғоятда улкан ва салмоқли. Ишонамизки, келгусида бу режалар, албатта, рўёбга чиқади.

Дилфуза РАҲИМБЕКОВА,
«Инсон ва қонун» мухбири

Izoh

Ҳакамлик суди:

УНИНГ АЖРИМИ УСТИДАН ШИКОЯТ ҚИЛИНМАЙДИ

Маълумки, мамлакатимизда ҳакамлик судларининг фаолияти қонунийлик, мустақиллик, ҳакамлик муҳокамаси маълумотларининг ошкор қилинмаслиги, ҳакамлик судьяларининг холислиги, диспозитивлик, ҳакамлик муҳокамаси тарафларининг тортишуви ва тенг ҳуқуқлилиги асосида амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикасининг 2006 йил 16 октябрда қабул қилинган «Ҳакамлик судлари тўғрисида»ги Қонунига асосан, Ўзбекистон Республикасида доимий фаолият кўрсатувчи ва муваққат ҳакамлик судлари ташкил этилиши мумкин. Доимий фаолият кўрсатувчи ҳакамлик суди юридик шахс томонидан ташкил этилади ва унинг ҳузурида фаолият кўрсатади.

Ҳакамлик судлари фуқаролик ҳуқуқий муносабатларидан келиб чиқувчи низоларни, шу жумладан, тадбиркорлик субъектлари ўртасида вужудга келувчи хўжалик низоларини ҳал этади. Маъмурий, оила ва меҳнат ҳуқуқий муносабатларидан келиб чиқувчи низолар, шунингдек, қонунда назарда тутилган бошқа низолар унинг ваколатига кирмайди.

Ҳакамлик суди шартнома шартлари ва меҳнат муносабатларини ҳисобга олган ҳолда ҳал қилув қарори қабул қилади.

Агар ҳакамлик битими тарафларнинг муносабатлари қонун ҳужжатлари ёки ҳакамлик битими тарафларининг келишуви билан тўғридан-тўғри тартибга солинмаган бўлса ва бу муносабатларга нисбатан қўлланиладиган иш муомаласи одати мавжуд бўлмаса, ҳакамлик суди шунга ўхшаш муносабатларни тартибга солувчи қонун ҳужжатлари нормаларини қўллайди (қонун ўхшашлиги), қонун ўхшашлигидан фойдаланиш имконияти бўлмаган тақдирда эса ҳакамлик битими тарафларининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари қонун ҳужжатларининг мазмунидан ҳамда ҳалоллик, оқиллик ва адолат талабларидан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

Ҳакамлик суди ўз ҳал қилувига топширилган низони, шу жумладан, ҳакамлик битими йўқлиги ёки ҳақиқий эмаслиги сабабли ҳакамлик муҳокамаси тарафларидан бири ҳакамлик муҳокамасига қарши эътироз билдирган ҳолларда низони кўриб чиқишга ваколати борлиги ёхуд йўқлиги ҳақидаги масалани мустақил равишда ҳал этади. Шу мақсадда шартнома шарти тарзида расмийлаштирилган ҳакамлик битими шартноманинг бошқа шартларига боғлиқ бўлмаган битим сифатида кўриб чиқилиши керак. Ҳакамлик судининг шартни қамраб олган шартноманинг ҳақиқий эмаслиги тўғрисидаги хулосаси ушбу шартнинг қонунга биноан ҳақиқий эмас деб топилишига олиб келмайди.

Низо ҳакамлик суди томонидан мазмунан кўриб чиқилгунига қадар ҳакамлик муҳокамаси тарафи ҳакамлик судида ўз ҳал қилувига топширилган низони кўриб чиқишга ваколат йўқлиги ҳақида арз қилишга ҳақли.

Агар кўриб чиқилиши ҳакамлик битимида назарда тутилмаган ёхуд қонунга ёки доимий фаолият кўрсатувчи ҳакамлик судининг қоидаларига мувофиқ бўлмаса, ҳакамлик муҳокамаси тарафи ҳакамлик суди ўз ваколатидан четга чиққанлиги ҳақида арз қилишга ҳақли.

Ҳакамлик суди ҳакамлик муҳокамаси тарафининг берилган аризасини кўриб чиқиши шарт. Аризани кўриб чиқиш натижалари бўйича ажрим чиқарилади.

Агар ҳакамлик суди ўз ваколати ҳақидаги масалани кўриб чиқаётганда низони кўриб чиқишга ҳакамлик судида ваколат йўқлиги тўғрисида ажрим чиқарса, ҳакамлик суди низони мазмунан кўриб чиқиши мумкин эмас.

Ҳакамлик суди низонинг мазмунига дахл қилмайдиган масалалар юзасидан ажрим чиқаради. Ҳакамлик судининг ажрими устидан шикоят қилиниши мумкин эмас.

Хулоса қилиб айтганда, суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилиш бўйича амалга оширилаётган ижобий ишлар билан бир қаторда, бу соҳада ҳали ечимини кутиб турган муаммолар борлигини ҳам инкор эта олмаймиз. Бу муаммолар, биринчи галда, судларнинг ҳақиқий мустақиллиги ва эркинлигини таъминлаш билан боғлиқдир.

Нўъмонжон МУҲАММАДИЕВ,
Адлия вазирлиги масъул ходими

Adliya yordam berdi

Бепарво бўлманг

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 27 августдаги қарори билан тасдиқланган «Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги тўғрисида»ги Низомга асосан, адлия органлари Конституция ва қонунларда мустаҳкамланган инсон ҳуқуқ ва эркинликлари ҳимоя қилинишини таъминлайди. Фуқароларнинг ўз конституциявий ҳуқуқ ва эркинликлари бузилиши тўғрисидаги мурожаатларини холисона ва ҳар томонлама кўриб чиқади. Қонун ҳужжатларига мувофиқ чора-тадбирлар кўради. Мазкур қарор билан адлия органлари тизимида инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бошқармаси ва унинг вилоят бошқармаларида бўлимлар ташкил этилди.

Ўтган давр мобайнида адлия органлари инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш бўйича ўз вазифаларини бажариш жараёнида, фуқаро билан давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари, корхона, ташкилот, муассасалар ўртасида вужудга келган низоли масалаларни кўриб чиқмоқда.

Масалан, Гулчеҳра Алишерова аввал ўзи ишлаган Мингбулоқ туманидаги 44-сонли мактабгача тарбия муассаси мудиралигига ишга тикланмаётганлигидан норози бўлиб, Адлия вазирлигига мурожаат қилди. Наманган вилоят адлия бошқармасининг ўрганишича, Г.Алишерова 2006 йилнинг 2 мартидан 2007 йилнинг 2 мартига 2-гуруҳ ногиронлиги бўйича даволаниш учун ўз ҳисобидан таътилга чиққан. У 2007 йил 1 март куни соғлиги тикланганлиги учун ўз вазифасига ишга тиклашни сўраб, туман халқ таълими бўлими раҳбари номига ариза ёзган. У ўз аризасига тарификациядан ўтиш учун Қўқон Давлат педагогика институти махсус сиртқи бўлим талабаси эканлиги ҳақидаги ҳужжатларни ҳам илова қилган.

Соҳа раҳбарлари тақдим этилган ҳужжатларнинг ҳаққонийлигини текшириш мақсадида 2007 йил 27 апрель куни Қўқон Давлат педагогика институтига сўровнома жўнатган, бироқ орадан қарийб икки ой ўтса ҳамки, сўралган сўровноманинг тақдири билан ҳеч ким қизиқмаган. Натижада фуқаронинг қонунчилик асосидаги меҳнат ҳуқуқлари бузилган. Шундан сўнг у шикоят ёзишга мажбур бўлган.

Вилоят адлия бошқармасининг аралашуви билан ўқув юртидан тегишли ҳужжатлар ўз вақтида олинди. Бевосита бошқарманинг ҳуқуқий ёрдами орқали Г.Алишерова туман халқ таълими бўлими раҳбарининг 2007 йил 5 июндаги буйруғи билан ўз лавозимига ишга тикланди ва мажбурий таътилда юрган вақтлари учун иш ҳақи тўлаш белгиланди.

Гувоҳи бўлганингиздек, айрим раҳбарларнинг эътиборсизлиги, расмиятчилиги оқибатида фуқароларнинг туман ва шаҳар миқёсида ҳал этилиши мумкин бўлган аризалари Республика миқёсидаги турли идораларга келиб тушмоқда. Ариза ва шикоятларнинг таҳлилидан шу нарсани кўриш мумкинки, қаерда фуқаро мурожаатига бепарволик билан қаралса, шу ерда шикоятлар сони ортиб бораверади. Шундай экан, жойлардаги мутасаддиларнинг фуқаролар мурожаатларига нисбатан эътиборини кучайтириш, ҳар бир жамоада соғлом муҳит ва эртанги кунга бўлган ишончни мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Тоҳир САИДБОБОЕВ,
Адлия вазирлигининг масъул ходими

Burch

Тадбиркорлар ҳуқуқини кўзлаб

Жорий йилнинг ўтган беш ойи мобайнида Қорақалпоғистон Республикаси Хўжалик суди томонидан 5393 та хўжалик иши кўриб чиқилди. Шулардан 4891 таси қаноатлантирилиб, жавобгар корхоналардан 96747 миллион сўм ундириш ҳақида ҳал қилув қарорлари қабул қилинган.

3356 хўжалик ишининг 130 тасида фермерлар даъвогар сифатида иштирок қилдилар. Даъво аризаларнинг 124 таси қаноатлантирилди.

Масалан, даъвогар «Озод Аминов» фермер хўжалиги жавобгар Беруний туман ҳокимининг 2006 йил 16 августдаги 555/08-сонли қарорини бекор қилиш ҳақида хўжалик судига ариза билан мурожаат қилган эди. Ишни кўриш жараёнида ушбу қарорда ҳуқуқий меъёрлар бузилганлиги аниқланди ва Беруний туман ҳокимининг мазкур қарори ноқонуний, деб топилди.

Фермер хўжаликлари жавобгар сифатида кўрилган ишлар ҳам кам эмас. Бундай 3226 ишнинг 3029 таси қаноатлантирилди. Бу фермерларимизнинг айримлари ҳали ҳам ҳукуматимизнинг ғамхўрлигидан, яратилган шароитлардан тўлиқ фойдаланмаётганини, иш юритиш услубларини ўрганмаганлигини, ўзбошимчаликка, масъулиятсизликка йўл қўяётганини англатади.

Кичик бизнес субъектлари иштирокидаги ишлар 925 тани ташкил қилди. Уларнинг 314 тасида бундай субъектлар даъвогар сифатида иштирок қилдилар. Бу ўринда ҳам даъво аризаларининг 300 таси қаноатлантирилиб, 2097 миллион сўм ундирилди. Жавобгар сифатида 611 та иш кўрилиб, шундан 504 таси қаноатлантирилди. 7 та иш бўйича даъво аризалар рад этилиб, иш кичик бизнес субъектлари фойдасига ҳал қилинди.

Президентимизнинг **«Бозор ислоҳотларини чуқурлаштириш ва иқтисодиётни янада эркинлаштириш соҳасидаги устувор йўналишлар амалга оширилишини жадаллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»**ги, **«Тадбиркорлик субъектларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»**ги, **«Тадбиркорлик субъектларини текширишни янада қисқартириш ва унинг тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»**ги Фармонлари тадбиркорликнинг кенг тараққий қилишига асос бўлмоқда.

«Хўжалик юритувчи субъектларда текширишлар ўтказиш ва Текширишларни рўйхатга олиш китобини юритиш тўғрисида»ги Низомга мувофиқ, текширишни бошлашдан олдин хўжалик юритувчи субъект раҳбари назорат қилувчи органнинг мансабдор шахсига тегишли устунларни тўлдириш учун **«Текширишларни рўйхатга олиш китобини»** тақдим этади. Агар текширувчи уни тўлдиришдан бош тортса, текширилувчи уни текшириш ўтказишга қўймасликка ҳақли. Хўжайли туман Давлат солиқ идораси ходимлари томонидан киритилган ариза қонунни четлаб текшириш ўтказилганлиги боис рад этилди. Шу йил 6 апрель куни Хўжайли туман ДСИ ходимлари томонидан 5 апрелдаги 45-сонли буйруққа асосан хусусий тадбиркор М. Қадирбергановнинг савдо шохобчасида текшириш ўтказилган. Текшириш натижасида харидор А. Қосназаров 24 500 сўмга 1 қоп ун сотиб олганлиги, лекин сотувчи томонидан назорат-касса машинасидан чек берилмаганлиги аниқланган. Мазкур ҳолат юзасидан далолатнома тузилиб, Қорақалпоғистон Республикаси Хўжалик судига 459000 сўмдан 708000 сўмгача молиявий жарима қўллаш ҳақида ариза билан мурожаат қилинган. Суд мажлисида текшириш ўтказиш бошланмасидан аввал **«Текширишларни рўйхатга олиш китоби»** солиқ ходимлари томонидан тўлдирилмаганлиги аниқланди ва ариза қаноатлантирилмади. Текширув ўтказган солиқ идораси ходимларига нисбатан хусусий ажрим чиқарилди ва содир этилган қонунбузарлик сабабини ўрганиб чиқиш ҳамда тегишли чоралар кўриш учун Қорақалпоғистон Республикаси Солиқ бошқармасига юборилди.

Бир сўз билан айтганда, ҳар қандай назорат фаолияти қонун доирасида бўлиши керак. Акс ҳолда текширилувчининг эмас, текширувчининг юзи ерга қараб қолиши мумкин.

Азат СЕЙТАНОВ,
Қорақалпоғистон Республикаси Хўжалик суди раиси

Қудуққа тушган игна

Ҳар не бўлгандаям, гапнинг дангали яхши. Агарда вилоят адлия бошқармаси мутасаддилари бу можарога қонуний нуқта қўймаганида яъни тегишли идораларга қонунбузилиш ҳолатларини бартараф этиш тўғрисида тақдимномалар киритмаганида, боёвутлик фермер Дилшод Холбеков ҳалигача сарсон-саргардон бўлиб, туман раҳбарлари эшигини қоқиб юрган бўларди. Бу нақд гап! Зотан шундай бўлиб келаётганди ҳам. Биргина мисол. Шу йилнинг 4 январида ўзини қийнаётган муаммо хусусидаги Д.Холбековнинг аризаси туман ҳокимлиги раҳбарлари томонидан қабул қилинса-да, тақдири номаълумлигича қолаверди. Шикоятнома худди қудуққа тушган игнадек изсиз кетди.

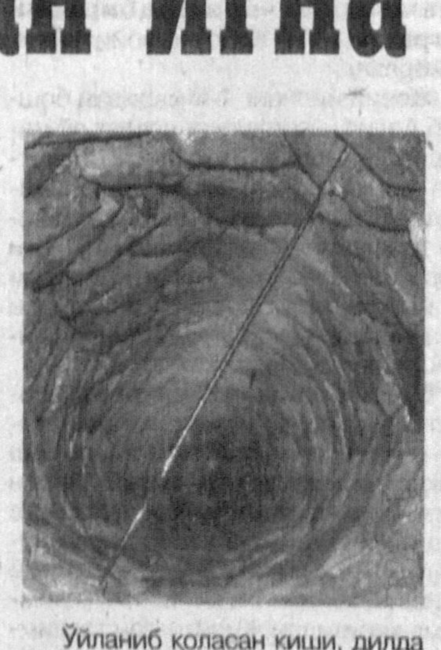

... Ҳаммасидан ҳафсаласи буткул совий бошлаган фермер сўнгги илинж билан вилоят адлия бошқармасига йўл олди...

У тақдим этган ҳужжатлар ва мавжуд аҳвол билан батафсил танишиб чиққан бошқарма мутасаддилари фермернинг ҳақ эканлигига амин бўлишди ва шу йилнинг 26 февралида Ш-425-сонли тақдимномани вилоят ер ресурслари ва давлат кадастри бошқармаси бошлиғи О.Махаров номига йўллашди.

— Мен вилоят адлия бошқармасига масаланинг қонуний ечим топишида кўмак сўраб бордим. Бунга эришдим ҳам, — дейди биз билан суҳбатда Дилшод Холбеков. — Ҳолбуки, Боёвут туман ҳокимининг 2006 йил 31 мартдаги №1337-сонли қарорига биноан 108 контурдаги ҳар иккала фермер хўжалигининг ер майдони яхлит 14 гектардан иборат бўлиши керак эди. Лекин менга қўшни бўлмиш «Муҳаммад Карим Жамшид» фермер хўжалиги раҳбари М.Каримқулов ҳеч бир асоссиз менинг 4 гектар еримни эгаллаб олди. Туман ҳокимлигидаги мутасаддилар бу борадаги мурожаатларимга бефарқ қараганларидан кейин мен нима ҳам қила олардим...

Биз юқоридаги муаммоли масала хусусида туман ер ресурслари ва давлат кадастри бўлими бошлиғи Эргаш Суяров билан мулоқотда бўлдик. Биласизми, туманда жами 32342 гектар майдони мавжуд бўлиб, у 1438 нафар фермерга бўлиб берилган. Бундай муаммолар тез-тез бўлиб туради. Шахсан менга ҳар куни 3-4 нафар фермер худди шу каби масалада мурожаат этади...

Бўлим бошлиғининг эътиборини юқоридаги масалага қаратишга, бу борадаги фикрларини билишга ҳарчанд уринмайлик, у ўз муаммоларини сўзлашдан нарига ўтмади...

Биз эса ушбу суҳбатдан сўнг Д.Холбековнинг нега шунча муддат сарсон-саргардон бўлиб юрганлигининг асл маъно-моҳиятини англагандек бўлдик.

Ўйланиб қоласан киши, дилда эса саволлар чарх ураверади: кетмонни бир четга қўйиб, деҳқонни ариза битишга мажбур этувчи омилларни пайдо этиш боёвутлик раҳбарларга нега керак бўлдийкин?! Туман миқёсидаги раҳбарнинг бежиримгина имзоси билан ҳал бўлиб кетадиган оддийгина муаммо нега вилоят марказида қонуний ечим топди?!

Тўғри, вилоят адлия бошқармасининг аралашувидан сўнг вилоят ер ресурслари ва давлат кадастри бошқармаси томонидан Боёвут туман бўлими бошлиғи Э.Суяровга нисбатан интизомий жазо чоралари қўлланилди. Аммо... аммо бу каби салбий ҳолатларнинг туманда яна содир бўлмаслигига ким кафолат бера олади?!

Комил БОТИРОВ,
Сирдарё вилоят адлия бошқармаси ходими,
Абдуғаффор ОМОНБОЕВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Жиззах вилояти ўзининг моддий ва маънавий салоҳияти, ишлаб чиқариш кўлами ва деҳқончилик маҳсулотлари етказиш бўйича юртимиз халқ хўжалигида салмоқли ўринга эга.

Ислом КАРИМОВ

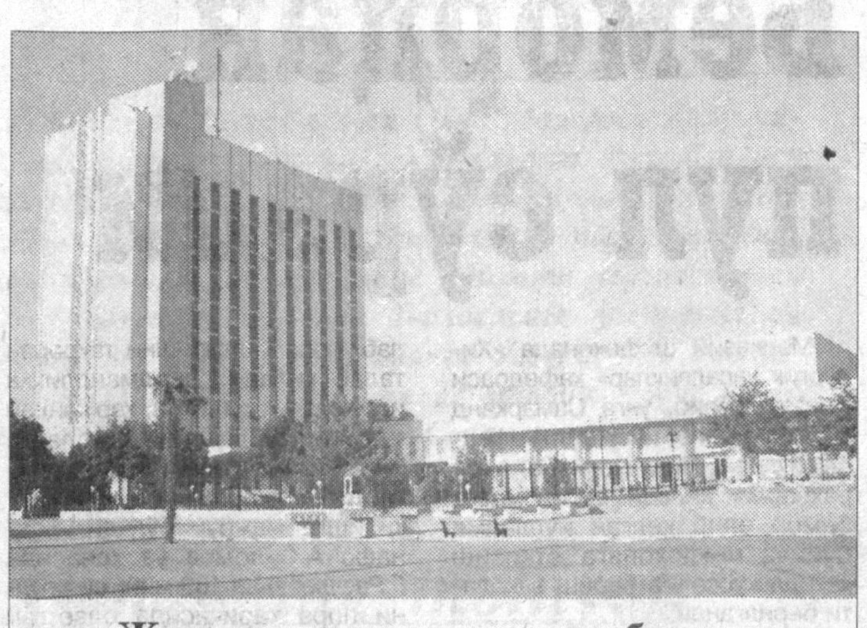
Жиззах вилоят ҳокимлиги биноси

Вилоят Давлат солиқ бошқармаси

Замонавийлик ифодаси

«Ўзбекистон» меҳмонхонаси

Тадбиркорлик тараққий топмоқда

Вилоят адлия бошқармаси томонидан йилнинг 1-ярмида қонунчилик ижодкорлиги ва ҳуқуқни қўллаш соҳасида ягона давлат сиёсатини амалга ошириш, Конституция ва қонунлар билан кафолатланган инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш, жамиятда ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданиятни ривожлантириш ҳамда қонунийликни мустаҳкамлашга оид ҳуқуқий тарғиботни олиб бориш, тадбиркорликни ривожлантиришга кўмаклашиш, уларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишни таъминлаш, хўжалик юритувчи субъектларга хўжалик шартномаларини тузишда ва уларни бажаришда ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш ҳамда шартнома интизомини мустаҳкамлаш, адлия идоралари олдига қўйилган бошқа вазифалар ижросини тўлиқ таъминлаш борасида бир қатор ижобий ишлар амалга оширилди.

2007 йил 1 апрель ҳолатига кўра вилоятда 21433 та хўжалик юритувчи субъектлар, шу жумладан, 19947 та тадбиркорлик субъектлари давлат рўйхатидан ўтказилган бўлиб, уларнинг 4565 таси микрофирмаларни, 435 таси кичик корхоналарни, 14524 таси фермер хўжаликларини, 423 таси деҳқон хўжаликларини ташкил этади. Шунингдек, вилоятда бугунги кунда 11906 та якка тартибдаги тадбиркорлар давлат рўйхатидан ўтказилган.

2007 йилнинг 1-ярмида тадбиркорлар ҳуқуқларини ҳимоя қилишга оид 64 та ариза ва шикоятлар келиб тушган бўлиб, уларнинг 60 таси кўриб чиқилиб, 45 таси қаноатлантирилган, 4 тасига ҳуқуқий тушунтириш берилган ҳамда 4 таси асоссиз, деб топилган.

Жорий йилнинг ўтган 6 ойида 2080 та қонунбузилиш ҳолатлари аниқланиб, камчиликларни бартараф қилиш юзасидан тадбиркорларнинг манфаатларини кўзлаб бошқармага келиб тушган ариза ва шикоятларни кўриб чиқишда аниқланган қонунбузилиш ҳолатларини бартараф этиш ҳамда қонунбузилишига йўл қўйган мансабдор шахсларга нисбатан тегишли чоралар кўриш юзасидан 120 та тақдимномалар киритилиб, 185 нафар шахс интизомий жазога тортилди. Шундан 5 нафари вазифасидан озод этилди, ноқонуний ундирилган 1.845.609 сўм маблағ эгаларига қайтарилди ҳамда 165 та ҳужжатлар бекор қилинди, 2 нафар шахс жиноий, 18 нафар мансабдор шахс маъмурий жавобгарликка тортилди.

Кўрилган чоралар тадбиркорларнинг адлия идораларига бўлган ишончини орттирмоқда. Шу сабабли "Ишонч телефони"-га жами 128 та мурожаат келиб тушди, шулардан 47 таси қаноатлантирилди, 71 тасига ҳуқуқий тушунтириш берилди.

Бошқарма томонидан шу кунга қадар вилоятда фаолият кўрсатаётган кичик бизнес ва тадбиркорлик субъектлари жами 3505 дона "Текширишларни рўйхатга олиш китоб"лари билан таъминланди ва уларни назорат қилувчи идоралар томонидан тўлдирилиш юзасидан 45 маротаба мониторинг ўтказилиб, қонунбузилиш ҳолатларини бартараф этиш ҳақида 5 та тақдимнома киритилган.

Хулоса ўрнида қайд этиб ўтиш лозимки, мамлакатимизда кичик бизнес ва тадбиркорлик тараққиёти учун барча шароитлар яратилган. Лекин қонунга бўйсунмаслик, ўрнатилган тартиб-интизомни бузиш ҳолатлари ҳали ҳам учраб турибди. Бу эса кичик бизнес, бозор иқтисодиётига салбий таъсир кўрсатмоқда.

Юртбошимиз таъкидлаганларидек, **ўз куч ва имкониятига таяниб-суяниб яшайдиган, ўзини, оиласини боқаётган ва давлатга ҳам наф келтираётган, ўзининг мустақил тижорат ишига эга бўлган мулкдор-тадбиркорларга назорат қилувчи идоралар томонидан амалий ёрдам берилиши лозим. Ана шундагина тадбиркорлик янада тараққий этади.**

Шавкат ҲАҚНАЗАРОВ,
Жиззах вилоят адлия бошқармаси бошлиғи

Илм маскани

МУРУВВАТ

Жиззах туманидаги «Оқ олтин» қишлоқ фуқаролар йиғини раиси С.Холбоев имзоси билан Жиззах вилоят адлия бошқармаси бошлиғи номига «Миннатдорчилик хати» келди. Қишлоқ фуқаролар йиғини ҳудудидаги «Қораёнтоқ» маҳалласида яшовчи Ваҳоб Суюндиқовлар оиласи тақдир тақозоси билан ота-онасидан эрта ажралган, вояга етмаган тўрт нафар фарзандни ўз тарбиясига олишган. Вилоят адлия бошқармаси ходимлари гўдаклардан меҳрларини дариғ тутмаган В.Суюндиқовлар оиласига ҳомийлик кўмаги сифатида рангли телевизор ҳадя этишди.

— Мамлакатимизда мустақиллик йилларида халқимизнинг бағрикенглик, халқпарварлик, меҳр-мурувват сингари эзгуликка йўғрилган урф-одатлари яна юз очди, — дейди вилоят адлия бошқармаси кадрлар бўлими бошлиғи Ў.Жўрипов. — Айниқса, мамлакатимизда «Ижтимоий ҳимоя йили» Давлат дастурининг бажарилишига ҳисса қўшиш бошқармамиз ходимларининг ҳам асосий вазифаларидан биридир. Адлия ва суд соҳаларида кўп йиллар самарали ишлаб бугунги кунда кексалик гаштини сураётганлар ҳолидан тез-тез хабар олиб турилади.

Яқинда бошқарма ходимлари соҳа фахрийси Сайфи Мелиевни 75 ёши билан табриклаб, хонадонига йўқлаб боришди. Меҳнат фахрийсига бошқарма касаба уюшмаси қўмитаси ҳисобидан моддий ёрдам кўрсатилди.

Дилфуза ЭРГАШЕВА

Истиқлол шарофати билан халқимизнинг бунёдкорлик салоҳияти том маънода юзага чиққанини, халқ хўжалигининг барча соҳаларида салмоқли ютуқларга эришилганини алоҳида эътироф этиш жоиз. Эркин ва фаровон ҳаёт барпо этиш, баркамол авлодни вояга етказиш мақсадида амалга оширилаётган улкан ишлар Ватанимизнинг дунё ҳамжамиятидан муносиб ўрин эгаллашига хизмат қилмоқда.

Дахлдорлик туйғуси

Вилоятимиз солиқ тизими ходимлари давлат ғазнасига ўз улушини қўшиб келмоқда. Масалан, 2007 йилнинг 6 ойи якунлари бўйича бюджетга 28183,4 миллион сўм маблағ тушуми таъминланиб, ўтган йилнинг шу даврига нисбатан тушумлар салмоғи 8523,4 миллион сўмга ёки 1,4 барobarга кўпайди.

Олти ой мобайнида ўтказилган қисқа муддатли текширувларнинг ўзида бир қатор камчиликлар ҳам қайд этилди. Товарларни қонунга хилоф равишда ўтказиш билан боғлиқ 290 та қоидабузарлик аниқланди. Вазирлар Маҳкамасининг **«Ўзбекистон Республикаси ҳудудига жисмоний шахслар томонидан товарлар олиб киришни тартибга солиш тўғрисида»**ги 2002 йил 6 майда қабул қилинган 154-сон қарори талабларини бузган қоидабузарлардан жами 116,7 млн сўмлик товар-моддий қимматликлар мусодара қилинди. Вазирлар Маҳкамасининг 2004 йил 15 январдаги **«Спиртли ва алкоголли маҳсулотлар сотиш устидан давлат назоратини кучайтиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»**ги қарори ижроси юзасидан ўтказилган қисқа муддатли текширишларда 87 та қонунбузарлик аниқланиб, 130 литр спирт, 2892 литр спиртли ичимлик ва 3113 қути акциз маркасиз тамаки маҳсулотлари олиб қўйилди.

Солиқ тизими ходимлари сохта тадбиркорларнинг 143 та яширин цехларини фош этдилар. Уларда санитария қоидаларига хилоф шароитда, сифатининг тайини бўлмаган озиқ-овқат маҳсулотлари тайёрлаб келинган, олинган даромадлардан солиқ тўланмаган. Қисқа муддатли текширувлар иштирокчилари аҳоли билан ҳисоб-китоб қилишда назорат-касса машиналарини ишлатмаслик билан боғлиқ 158 та қоидабузарликни, қарийб 4 миллион 430 минг сўм савдо тушуми банкка инкасса қилинмаганлигини аниқладилар.

Мансур СУЛТОНОВ,
Вилоят Давлат солиқ бошқармаси бошлиғи ўринбосари

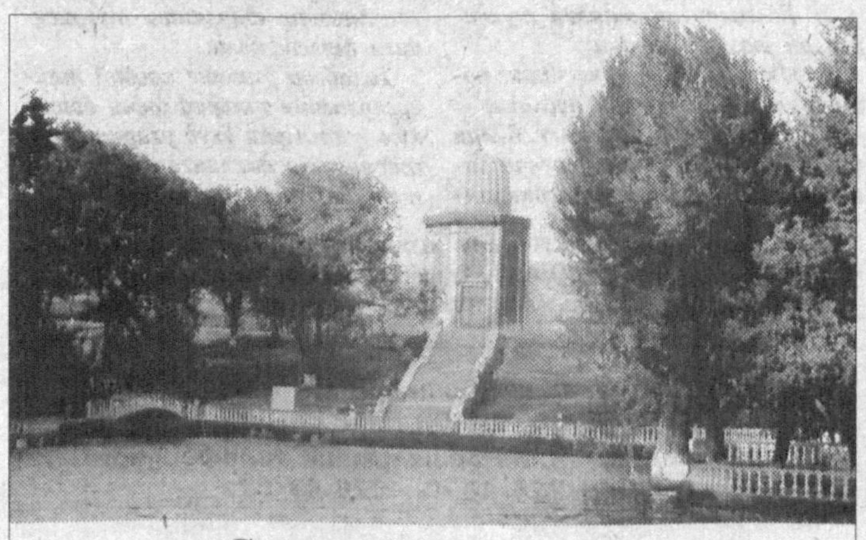
Садрвоқас зиёратгоҳи

1-сон шаҳар поликлиникаси

Давр талаби

Мамлакатимизда ҳуқуқий демократик давлат барпо этиш, фуқаролик жамиятини шакллантириш йўлида дадил қадамлар ташланмоқда. Хусусан, барча соҳаларда бўлгани каби ички ишлар идораларида ўтказилаётган ислоҳотлар ҳам тизим фаолиятини такомиллаштиришга хизмат қилаяпти. Юрт тинчлиги, осойишталигини сақлаш, ҳуқуқбузарлик, жиноятчиликнинг олдини олиш, жамоат ва фуқаролар хавфсизлигини таъминлаш борасида бир қатор ютуқларга эришилмоқда.

Ислоҳот талабларини бажариш юзасидан вилоятимиз ички ишлар идораларида ҳам муайян ишлар амалга оширилмоқда. Ана шу ислоҳотларнинг натижаси ўлароқ, айрим жиноятлар, жумладан, қотиллик, оғир тан жароҳати етказиш, ўғрлик, фирибгарликнинг камайишига эришилди. Бунда вилоятда «Тозалаш», «Арсенал», «Орият», «Ўсмир» каби тадбирлар тез-тез ўтказилиши катта аҳамият касб этмоқда.

Юртбошимиз таъкидлаганидек, **ҳамма ишни кадрлар ҳал этади, яъни бу соҳада хизмат қиладиган одамлар, ўзининг профессионал ва фуқаролик бурчини, ўз вазифасини қанчалик ҳалол ва сидқидилдан ижро этиши, ҳеч муболағасиз, бутун ҳокимиятнинг обрўси ва кишиларимизнинг адолатга ишончи қай даражада бўлишини белгилайди.**

Давр шиддат билан олға борар экан, барча соҳаларда бўлганидек, ички ишлар хизматида ҳам бу масалага давр талаби юзасидан ёндошилаяпти. Жумладан, вилоятимизда биринчи галда шахсий таркибнинг хизматга бўлган масъулиятини оширишга алоҳида эътибор бериляпти.

Кадрларни танлашда уларнинг жисмонан соғломлиги билан бир қаторда маънавияти ҳам эътиборга олиняпти. Ислоҳот талаблари асосида бугунги ички ишлар ходимининг ҳар томонлама чиниққан бўлишига эришиш асосий мақсад қилиб олинган.

Вилоят ИИБ раҳбарияти томонидан «Ижтимоий ҳимоя йили» муносабати билан йил бошидан буён уч юздан ортиқ ходимга 16 миллион сўмдан зиёд моддий ёрдам, 103 нафар ходимга 3 миллион сўмдан ортиқ мукофот пули тарқатилди. Хизмат пайтида тан жароҳати олган 2 нафар ходимга ҳамда хизмат пайтида ҳалок бўлган ходим оиласига нафақа пули тайинланди. Тиббиёт бўлими томонидан биринчи ва иккинчи гуруҳ ногиронларига 102210 сўм миқдорида бепул дори-дармонлар ва вазирлик тасарруфидаги дам олиш уйларига 41 та йўлланма берилди.

Маълумки, шарт-шароитлар етарли бўлган тақдирда хизмат самарадорлиги ошади. Ходимларга кенг имкониятлар ва қулайликлар яратиш мақсадида хизмат шароитини яхшилаш, замонавий алоқа ва техник воситалар билан таъминлашга алоҳида эътибор берилмоқда. Бу ўз навбатида, ютуқлар гарови бўлиши билан бирга соҳа ходимлари олдига ҳам бир қатор масъулиятли вазифаларни қўймоқда. Уларни бажариш йўлида хизмат қилаётган ходимларнинг маънавиятини юксалтириш, Ватан, халқ олдидаги бурчини сидқидилдан бажаришга йўналтириш борасидаги ишларни такомиллаштириб бораверамиз.

Назимжон МАҲАММАТОВ,
Вилоят ИИБ бошлиғининг ўринбосари

Жиззах вилоят Соғлиқни сақлаш бошқармаси томонидан Президентимизнинг "Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилиш Давлат дастури тўғрисида"ги Фармони ижроси юзасидан бир қатор ишлар амалга оширилмоқда.

Вилоят аҳолисига бугунги кунда 49 та шифохона, 12 та туман ва 1 та шаҳар марказий шифохонаси, 228 та амбулатория-поли-клиникалари, жумладан 170 та КВП, 8 та КУШ, 106 та ФАП, РШТЁИМ вилоят филиали ва унинг 11 та туманлардаги бўлимлари, А ва ГИТИ вилоят филиали, Республика Саломатлик институти Жиззах филиали ва 14 та ДСЭНМлар томонидан малакали тиббий хизмат кўрсатилмоқда.

Эзгу ният йўлида

Ҳукуматимизнинг ғамхўрлиги ва доимий эътибори натижасида 2006 йил Бахмал туман марказий касалхонаси (1 миллиард 400 миллион сўмлик), Пахтакор туманидаги вилоят сил касалликлари шифохонаси (339,6 миллион сўмлик), Ғаллаорол туманида вилоят болалар сил касалликлар санаторияси (246,0 миллион сўмлик), бинолари қурилиб фойдаланишга топширилди.

Белгиланган дастурга биноан Арнасой туман Марказий касалхонасининг болалар ва юқумли касалликлар бўлими, Дўстлик туман марказий касалхонасининг тез тиббий ёрдам бўлими, Зафаробод туман марказий касалхонасининг юқумли касалликлари бўлими, Бахмал туман Марказий касалхонасининг акушерлик комплекси, Жиззах шаҳар болалар шифохоналари, вилоят кўз касалликлари, Зомин туман марказий касалхонаси ва Жиззах шаҳар 1-сон оилавий поликлиникаси биноларида капитал таъмирлаш ва реконструкция ишлари амалга оширилди.

Ушбу тиббий муассасалар 153 миллион сўмлик жиҳозлар ҳамда 500 миллион сўмлик замонавий тиббий аппарат ва ускуналар билан таъминланди.

Қишлоқ инфраструктурасини такомиллаштириш йўлида 1996-2006 йиллар мобайнида жойларда 86 та янги қишлоқ врачлик амбулаториялари ва пунктлари қурилиб замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозланди.

Бугунги кунда вилоятда 1 млн 54 минг нафар аҳоли бўлиб, аҳолининг 66 фоизи қишлоқларда истиқомат қилишади. Умумий аҳолининг 51 фоизни аёллар, 38 фоизини эса болалар ташкил этади.

Шу боис вилоятда оналар ва болалар саломатлигини тиклашга алоҳида эътибор қаратилган.

Вилоятда оналар ўлимини камайтириш, туғиш ёшидаги аёлларни соғломлаштириш йўналишларида муайян ишлар амалга оширилмоқда. Яқинда "Саломатлик" поезди мутахассислари томонидан Дўстлик туманида 7853 нафар киши тиббий кўрикдан ўтказилди. Кўрик давомида жиддий нуқсони бор, саломатлиги хавф остида бўлган оналар ва болалар аниқланиб, республика клиникаларига ва вилоят даволаш муассасаларига соғломлаштириш учун юборилди.

Вилоятимизда соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, кексаларнинг соғлом ва муносиб турмуш кечириши, ногиронлар ва алоҳида парваришга муҳтожларнинг саломатлигини мустаҳкамлаш юзасидан ҳам кўплаб чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Бизнинг ниятимиз барча юртдошларимизни соғлом кўришдир.

Равшан МЎМИНОВ,
Вилоят соғлиқни сақлаш бошқармаси бошлиғи

Фуқаролар манфаати ҳимояда

Жиноий жазоларнинг либераллашуви, ярашув институтининг жорий этилиши ҳаётимизда улкан воқеа бўлди. Яқин ўтмишимизда шахс эҳтиётсизлик оқибатида ёки билмасдан хато қилган бўлса, кимнидир жаҳл устида сал туртиб юборса ҳам, албатта, жазога тортиларди, оқибатда судланганлар сафи кўпайгандан кўпайиб, уларнинг кўпчилиги аламзадалик билан озодликка чиққач, яна жиноятга қўл урарди, ҳар хил уюшган гуруҳлар тузиб, оддий халқни мудом қўрқувда яшашга мажбур этарди.

1

Миллатимизнинг юксак хислати бўлмиш кечиримлиликка асосланган ярашув институтлари билиб-билмай адашган одамнинг кўзи очилиб, келажакда тўғри йўлни танлаб олишига имконият яратиб беради.

Шунингдек, судларнинг ихтисослашуви ишларнинг сифатли кўрилишига асос бўлади. Судьяларни танлаш ва лавозимларига тайинлашда мутлақо янги тизим жорий этилди. Эндиликда судьяларнинг билими, маънавияти шундай ишончли синовдан ўтказилмоқдаки, бундай синовдан ўтганларнинг софдиллик, адолат билан ишлашларига шак-шубҳа йўқ.

Мамлакатимиз қонунчилигида ўлим жазосининг бекор қилиниши миллийлигимизга, кечиримлилигимизга, Конституциямизга ва ниҳоят халқаро ҳуқуқий-норматив ҳужжатларга тўла мос келади. Тан олиш кераккки, суд ҳам баъзан айрим сабабларга кўра хатога йўл қўйиши мумкин. Шахснинг қилмишига оғир баҳо берилиб, ўлим жазоси тайинланса ва у ижро этилса, вақт ўтиши билан шу инсоннинг айбсизлиги рад этиб бўлмайдиган далиллар билан исботланса, оила аъзоларига юбориладиган суднинг «таркибида жиноят аломатлари бўлмагани учун ўлимидан сўнг оқланди» деган қоғознинг марҳум учун ҳам, яқинлари учун ҳам мутлақо аҳамияти йўқ. Бу каби тузатиб бўлмас хатолар яқин ўтмишимизда кўп такрорлангани фикримизнинг исботидир.

2

Жамиятимизда инсон манфаатлари қадрланиб, уни янада ишончли ҳимоя қилиш мақсадида «қамоққа олишга санкция беришни судлар ваколатига ўтказилиши» халқимизнинг ҳуқуқ ва эркинликлари таъминланишининг кафолатидир. Қамоққа олишга санкция беришнинг судларга ўтказилиши, аввало, халқаро ҳуқуқнинг умумэътироф этилган тамойилларига тўлиқ мос келади. 1966 йил 12 декабрда қабул қилинган **«Фуқаролик ва сиёсий ҳуқуқлар тўғрисида»**ги халқаро Пактнинг 9-моддаси талабларига кўра ҳар бир инсон озодлик ва шахсий дахлсизлик ҳуқуқига эга, ҳеч ким қонун билан белгиланганидан бошқача асос ва тартибда озодликдан маҳрум этилиши мумкин эмас.

Жиноят содир этишда айбланаётган шахсни бир давлатдан бошқа бир давлат ихтиёрига бериш учун унга нисбатан қамоқ билан боғлиқ эҳтиёт чораси қўлланилган бўлиши керак. Лекин айбланаётган шахсни бошқа давлат ихтиёрига беришда прокурорнинг қамоққа олиш тўғрисидаги санкцияси хорижий давлатлар томонидан халқаро ҳуқуқда эътироф этилган ҳужжат сифатида тан олинмайди, фақат суднинг қарори билан тасдиқланиши талаб этилади.

3

Қонунларимизга кўра, судьялар мустақил бўлиб, фақатгина қонунга таяниб иш кўрадилар. Демак, ишларнинг холисона, адолатли ҳал этилишига шубҳа билан қарашга асос йўқ. Чунки бу ҳолатда судгача бўлган жараёнда айблов ва ҳимоя ўртасида самарали тортишув юзага келади. Прокурор мажбурлов чорасини қўллаш зарурлигини исботлашга ҳаракат қилса, ҳимоячи аксини тасдиқлашга ҳаракат қилади. Суд уларни эшитиб, холислик билан тортишув натижаларига кўра, муайян қарорга келади. Суд жиноят ишининг айблов ёки оқлов томонга оғишидан манфаатдор эмас. Суднинг зиммасида давлат айбловини қўллаб-қувватлаш мажбурияти йўқ, суд учун адолат ва ҳақиқатнинг рўёбга чиқиши муҳимдир. Амалдаги қонунчилигимизда қамоққа олишга санкция бериш масаласини прокурор ҳал қилади. Бу эса айблов ва ҳимоя ўртасидаги тортишувнинг юзага келишига маълум даражада халақит беради. Холисликнинг таъминланишига қайсидир даражада тўсқинлик бор. Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқи судларга ўтгач, бу камчиликлар ўз-ўзидан барҳам топади.

Судлар жазоловчи эмас, балки инсон ҳақ-ҳуқуқларини, манфаатларини ҳимоя қилувчи органдир. Бу ҳолат юқоридаги ислоҳотлар самарасида кўзга ташланмоқда. Адолатли, холисона ҳал этилаётган ишларни кўриб, халқимизнинг судларга нисбатан ишончи, ҳурмати ортмоқда.

Зеро, ҳуқуқий демократик жамият қуришдан кўзланган мақсад ҳам фуқаролар манфаатларини ҳар томонлама қонун ҳимоясига олишдир.

Дилшод ЎРАЛОВ,
жиноят ишлари бўйича Жиззах вилоят суди раиси вазифасини бажарувчи

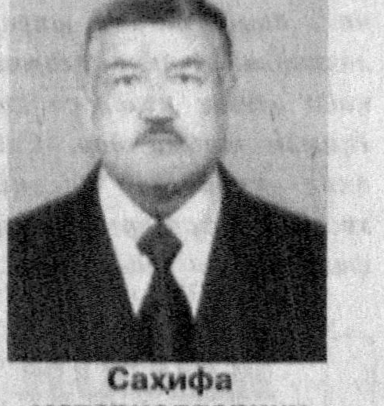

Саҳифа материалларини «Инсон ва қонун» мухбири Тўлқин ЯНГИБОЕВ тайёрлади

Fermer savol beradi

ҲАР СЎРОВНИНГ ЖАВОБИ БОР

Тугатиш асоси нимада?

— Фермер хўжалигини тугатиш асослари нималардан иборат?

М.ДУРДИЕВА, «Робиябону-Гули-Гўзал» фермер хўжалиги раҳбари, Хоразм вилояти, Қўшкўпир тумани

— Фермер хўжалигини тугатиш асослари Ўзбекистон Республикасининг **«Фермер хўжалиги тўғрисида»**ги Қонунининг 32-моддасида белгиланган бўлиб, ушбу моддага мувофиқ фермер хўжалиги қуйидаги ҳолларда тугатилади:

— **ер участкасини ижарага олиш ҳуқуқидан ихтиёрий воз кечилганида;**

— **фермер хўжалиги банкрот деб топилганда, шу жумладан моддий-техника ресурслари етказиб берувчилар, иш бажарувчилар ва хизмат кўрсатувчилар билан ҳисоб-китоб мунтазам равишда амалга оширилмаганида;**

— **фермер хўжалигининг бошлиғи вафот этиб, хўжалик фаолиятини давом эттиришни хоҳловчи меросхўр бўлмаса;**

— **давлат ва жамият эҳтиёжлари учун ёки ер тўғрисидаги қонун хужжатларини бузганлик учун, шу жумладан, фермер хўжалиги ер участкасидан белгиланган мақсадда фойдаланмаганида, хусусан контрактация шартномасида назарда тутилмаган қишлоқ хўжалиги экинларини экканида ер участкасини олиб қўйиш зарурати бўлган тақдирда, ер участкасини ижарага олиш шартномаси белгиланган тартибда бекор қилинса.**

Ушбу Қонуннинг 33-моддасига кўра, фермер хўжалиги бошлиғининг қарорига биноан, қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда суднинг қарорига биноан тугатилади. Фермер хўжалигини тугатиш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда амалга оширилади.

Муддат бор

— Фермер хўжалиги контрактация шартнома лойиҳасини имзолаш учун тайёрлов корхонаси вакилидан олгандан сўнг уни кўриб чиқиш учун қонунда муддат белгиланганми?

У.ДЕҲҚОНОВ, «Муҳаммад Умар боғи» фермер хўжалиги раҳбари, Фарғона вилояти, Боғдод тумани

— Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 4 сентябрдаги 383-сонли қарори билан тасдиқланган **«Қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштирувчилар билан тайёрлов, хизмат кўрсатиш ташкилотлари ўртасида шартномалар тузиш, уларни рўйхатдан ўтказиш, бажариш, шунингдек, уларнинг бажарилиши мониторингини олиб бориш тартиби тўғрисида»**ги Низомнинг 14-бандига кўра, хўжалик шартнома лойиҳаси тайёрлов ёки хизмат кўрсатиш ташкилоти вакилидан олинган кундан бошлаб 7 кун мобайнида уни кўриб чиқиши ва эътирозлар бўлмаган тақдирда лойиҳани имзолаши ва тайёрловчига қайтириши шарт.

Саволларга Адлия вазирлиги Шартномавий-ҳуқуқий ишларни назорат қилиш бошқармаси бўлим бошлиғи Жаҳонгир СУЛАЙМОНОВ жавоб берди

Mutolaa

Журналнинг янги сони

«Фалсафа ва ҳуқуқ» илмий-назарий, маънавий-маърифий журналининг 2007 йил 2-сони нашрдан чиқди.

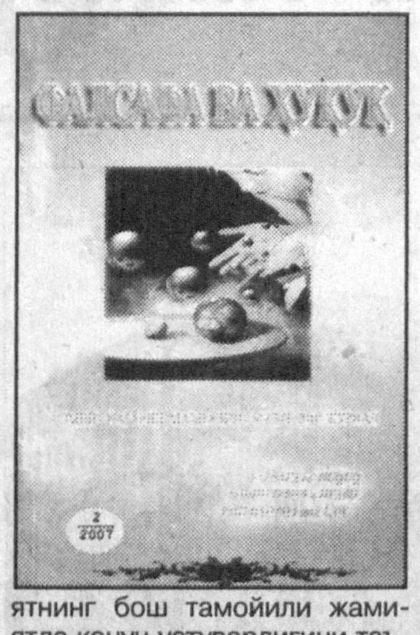

Мустақиллик кишилар онгини, қарашлари, фикрини, тафаккурини ўзгартирди. Янгича муносабатларни вужудга келтирди. Худди ана шу мулоҳазалар Кўчқор Ҳоназаровнинг **«Миллатчи» тушунчаси ва унинг маъноси»** ҳақидаги мақоласида баён этилган.

Шунингдек, журнал саҳифаларидаги таниқли олим, фалсафа фанлари доктори Виктор Алимасовнинг **«Ижтимоий низолар: назарияси, амалиёти ва ечими»** номли мақоласи, фалсафа фанлари номзоди Акбар Ўтамуродовнинг **«Маънавий-маърифий бағрикенглик — миллий тараққиёт кафолати»** мавзусидаги қарашларининг баёни, **«Буюк аждодлар мероси — фалсафа ва ҳуқуқ дурдонаси»** рукнидаги илмий тадқиқотчи Аброр Қиличовнинг **«Амир Темурнинг давлат бошқаруви амалиётида адолат тамойили»** номли мақолаларида бугунги ижтимоий ҳаётдаги ўзгаришлар баён этилган. Мазкур мақолаларда миллий анъаналарга содиқлик, миллий давлатчилик тамойиллари, давлат бошқарувида иқтисодиинг, сиёсатнинг, ижтимоий-маънавий соҳанинг ўрни хусусида алоҳида тўхталиб ўтилган.

Ҳуқуқий-демократик жамиятнинг бош тамойили жамиятда қонун устуворлигини таъминлаш, ҳуқуқий тизимни мустаҳкамлашдан иборатдир. «Китоблар оламида» рукни остида чоп этилган Юридик фанлар доктори, профессор Х.Одилқориевнинг **«Ўзбекистонда юридик хизмат тизимини такомиллаштиришнинг долзарб масалалари»** номли тақризи Ф.Отахоновнинг «Адолат» нашриётида нашр этилган «Ўзбекистон Республикасида юридик хизмати (назарий ва амалий муаммолари)» монографиясига бағишланади. Китоб муаллифининг бош мақсади — юридик хизмат фаолиятини ҳуқуқий тартибга солиш асосларини очиб бериш ва бу борадаги қонун ижодкорлигининг тенденциялари ҳамда истиқболларини илмий-назарий таҳлил этишдан иборат, деган хулосаси мақолада асосли талқин қилинган.

Журнал ўзбек ва рус тилларида ҳуқуқий соҳага оид «Ҳуқуқ — мустақиллик демакдир», «Ҳуқуқ — адолат ва ҳақиқат мезони» каби рукнлар остида мамлакатимизда амалга оширилаётган ҳуқуқий демократик жамият барпо этиш йўлидаги ислоҳотларга оид бир қанча мақолалар эълон қилинган.

Ёш тадқиқотчилар М.Абдуллаева, Г.Шодиматова, Н.Назаров, Н.Очиловаларнинг илмий-назарий мақолалари, Б.Джамбакиев, Ш.Раджабоев, З.Қодирова, А.Салохов, А.Меджидова каби олимлар, илмий тадқиқотчилар, сиёсатшунослар, ҳуқуқшуносларнинг мақолаларида ижтимоий ҳаёт, демократия, ҳуқуқий тизим, фалсафий қарашлар ҳақида мулоҳазалар юритилган. Шунингдек, журнал саҳифаларида кичик хабарлар, донишмандлар бисотидан ҳикматли сўзлар ҳам муносиб ўрин эгаллаган.

Дилноза МУСАХОНОВА

Инсон ҳеч бир дардга чалинмасин, акс ҳолда, хаста жон бўлиб, шифохонама-шифохона дардига дармон излашга мажбур бўлади. Гулбаҳор Расулова анча муддат буйрагининг ўқтин-ўқтин оғришидан безовта бўлиб юрди. Охир-оқибат 1997 йилнинг сентябрида буйрагини операция йўли билан олдириб ташлаган эди. Йиллар ўтиб аҳён-аҳёнда оғриқ тура бошлади. Бемор дардини даволатиш ва сўнгра ногиронлик нафақасига чиқиш мақсадида Самарқанд шаҳар марказий шифохонасига борди.

Yo, alhazar

Бемордан пул сўради

Марказий шифохонада «Хирургик касалликлар» кафедраси мавжуд бўлиб, унга Самарқанд Давлат тиббиёт институти кафедра мудири Абдураҳим Саломов раҳбарлик қилади. А.Саломовга бемор олиб келган йўлланма бўйича шифохонага ётқизиш ҳақида кўрсатма бериш ваколати берилганди.

Табиийки, Г.Расулова А.Саломов ҳузурига кириб, ундан даволаш ва ногиронлик нафақаси белгилаш учун ТМЭКга тиббий хулоса ёзиб беришни сўрайди.

— Бу иш қуруққа бўлмайди, — дейди А.Саломов. — Даволаниб, ногиронлик нафақасига чиқишга хулоса ёздиришингиз учун, тўғриси, 160 минг сўм берсангиз, ишингиз битади...

Инсон саломатлигининг нажоткори томонидан томдан тараша тушгандай айтилган гап умид билан келган аёлнинг ишончини пучга чиқарди.

Ҳафсаласи пир бўлиб, ортига қайтган Гулбаҳор Расулова 2006 йил 20 декабрь куни зора Саломовга Худо инсоф бериб, менга раҳми келар, деган ният билан яна шифокорнинг ҳузурига боради. Оилавий аҳволи ночорлиги, бунча пули йўқлигидан зорланиб, беғараз, холисона ёрдам кўрсатишни илтимос қилади.

Ночор аёлнинг илтижоли сўзлари шифокорнинг совуқ нигоҳию, музлаган юрагини эритолмайди. А.Саломов аёлга айтилган миқдордаги пулни олиб келмаса иши битмаслигини таъкидлаб, пора келтиришни такроран талаб қилади. Дардмандликка иложсизлик қўшилса, ҳар қандай одамни тушкунликка солади. Ўйлаб ўйига етолмаган аёл ҳуқуқ-тартибот идораларига мурожаат қилишга мажбур бўлади. Баднафс А.Саломов ўз хонасида Г.Расуловадан 160 минг сўм пулни пора тариқасида олаётган пайтда ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимлари томонидан қўлга олинди.

Суд судланувчи Абдураҳим Саломовни Жиноят кодексининг 210-моддаси 2-қисми «а» банди билан айбдор деб топди. Жиноят кодексининг 57-моддасини қўллаб, энг кам ойлик иш ҳақининг 300 баравари миқдорида жарима жазоси тайинлади. А.Саломов суд ҳукми билан икки йил муддатга масъул мансабдорлик ишларида ишлаш ҳуқуқидан маҳрум қилинди.

Тарбиячининг аввало ўзи, тарбияланган бўлиши керак. А.Саломов талабаларга, аниқроқ айтганда, бўлажак шифокорларга касбий билим, ҳаётий тажриба ўргатарди. Таъма ва пора ортидан ўз бўйнига иллат ортган, шифокорлик шаънига иснод келтирган А.Саломов энди ким деган одам бўлди?!

Илҳом ҲАМИДОВ, жиноят ишлари бўйича Самарқанд вилоят суди судьяси,
Абдуҳамид ХУДОЙБЕРДИЕВ, «Инсон ва қонун» мухбири

Чақмоқтош

Ҳақиқатнинг дўсти

«Ҳақиқатнинг жафокаш дўсти бўл, аммо унинг бетоқат ҳимоячиси бўлма», — деган фикрни қадимги олимлардан ким айтган?

«Айбона» нима?

«Айбнома»нинг маъносини, албатта ҳаммангиз биласизлар.

Маълумки, бизнинг ҳуқуқшунослигимиз кўп асрлик тарихга эга. Бунга «Ал-Ҳидоя», «Мухтасарул-виқоя» ва бошқа асарларни мисол қилиш мумкин. Ўша қадимги ҳуқуқий ҳужжатларда «айбона» деган иборани учратишимиз мумкин.

«Айбона» нимани англатган?

Тушнинг таъбири

Подшо тушида Азроилни кўрди. «Менинг умрим қанча қолди?», деб сўради. Азроил беш бармоғи билан ишорат қилди. Подшо уйғонди. Кўп фикр-ўй ичида қолиб, олимлардан сўраган эди, ҳеч бири жавоб бера олмади. Ўша замоннинг улуғ бир донишманд олими подшонинг бу тушини ниҳоятда гўзал таърифлаб берди ва ҳамма, ҳатто подшоҳнинг ўзи ҳам бу таъбирдан лол қолди ва кўп таъсирланди.

Подшо кўрган тушнинг таъбири қандай?

Ота нима демоқчи?

Бир умр дурадгор бўлиб ишлаган бир ота кексайгач, ўз ўғлига шундай васият қилибди:

— Сен ҳаётда теша ҳам, ранда ҳам бўлма, арра бўл, шунда кам бўлмайсан.

Ота ушбу васияти билан ўз ўғлига нима демоқчи?

«Чақмоқтош»да берилаётган ўнта саволга тўғри жавоб топиб, бизга мактуб йўллаган мухлис таҳририятнинг қимматбаҳо совғаси билан тақдирланади.

БИР ҲОВУЧ ДУР

Донишмандларимиз айтишларича, ҳар бир нарса ақлга муҳтож. Ақл эса тажрибага муҳтождир. Ақл билан тажрибанинг алоқаси сув билан ернинг алоқаси кабидир. Сув билан ер ўзаро бирга бўлмаса, ерда бирор нарса униши маҳол.

Ҳикматли битикларда шундай сўзлар бор: «Уч нарса ақлга куч беради: олимлар билан суҳбат, тажриба ва сабот. Уч нарса ақлга зарар келтирар экан: тадбирсизлик, ҳафсаласизлик ва шошқалоқлик».

Донишмандлардан бири шундай деган экан: Сабр-аччиқ, аммо таъми ширин, лаззатли. Аччиқ қалампир каби оғизни куйдирса ҳам ёқимли таъми бор. Сабр охир-оқибатда инсонни ҳисобсиз зафарларга, муваффақиятларга эриштиради.

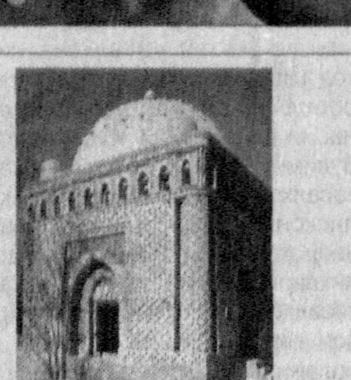

Ҳазрати Али ўғиллари Ҳасанга шундай дедилар: «Ўғилгинам, мендан тўрт нарсани ёдлаб ол, ҳеч қачон зарар кўрмайсан: энг катта бойлик — ақлдир, энг катта фақирлик — аҳмоқликдир, энг катта ваҳшийлик — мағрурланишдир, энг мукаррам амал — ҳусни хулқдир».

Ривоят қилишларича, инсонга ҳамиша учта хислат камлик қилар экан. Натижада инсон ҳаёти давомида кўп адашар экан. Булар билим, одоб, фаҳму фаросат!

Икром УЛУҒБОЕВ тўплади.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги маълум қилади:

вазирликлар, давлат қўмиталари ва идораларнинг умумий мажбурий тусдаги меъёрий ҳужжатларини давлат рўйхатидан ўтказиш ҳолати тўғрисида

МАЪЛУМОТ

(2007 йил 20 июндан 13 июль ҳолатига)

I. Давлат рўйхатидан ўтказилди:

1. "Божхона юк декларациясини тўлдириш тартиби тўғрисидаги йўриқномага қўшимча киритиш ҳақида"ги *Ўзбекистон Республикаси Божхона қўмитасининг 2007 йил 22 июндаги 01-02/8-14-сонли қарори.*

2007 йил 5 июлда 834-13-сон билан рўйхатдан ўтказилди (2007 йил 15 июлдан кучга киради).

2. "Халқаро темир йўл алоқаларидаги ҳисоб-китобларда темир йўл маъмуриятлари ўртасидаги ўзаро ҳисоблашишлар тартиби тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида"ги *Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Давлат солиқ қўмитаси, "Ўзбекистон темир йўллари" ДАТКнинг 2007 йил 30 майдаги 61, 2007-36, 151-Н-сонли қарори.*

2007 йил 7 июлда 1696-сон билан рўйхатдан ўтказилди (2007 йил 17 июлдан кучга киради).

3. "Тижорат банкларида лизинг операцияларини амалга ошириш ва уларнинг бухгалтерия ҳисобини юритиш тартиби тўғрисида Низомга ўзгартириш киритиш ҳақида"ги *Ўзбекистон Республикаси Марказий банк Бошқарувининг 2007 йил 30 июндаги 18/2-сонли қарори.*

2007 йил 9 июлда 1648-2-сон билан рўйхатдан ўтказилди (2007 йил 19 июлдан кучга киради).

4. "Тугатилаётган ва санацияланаётган корхоналар мол-мулкини ким ошди савдосида сотишни ташкил қилиш тартибини ўз кучини йўқотган деб ҳисоблаш тўғрисида"ги *Ўзбекистон Республикаси Монополиядан чиқариш, рақобат ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитасининг 2007 йил 2 июлдаги 8-сонли қарори.*

2007 йил 12 июлда 768-1-сон билан рўйхатдан ўтказилди (2007 йил 22 июлдан кучга киради).

I. Давлат реестридан чиқарилди:

1. Тугатилаётган ва санацияланаётган корхоналар мол-мулкини ким ошди савдосида сотишни ташкил қилиш тартиби. *Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси ҳузуридаги Иқтисодий ночор корхоналар ишлари қўмитаси томонидан тасдиқланган (рўйхат рақами 768, 09.07.1999 й).*

Адлия вазирининг 2007 йил 12 июлдаги 130-мҳ-сон буйруғи билан реестрдан чиқарилди.

Мазкур ҳужжат амалдаги қонунчиликка ўзгартиришлар киритилиши ва/ёки янги норматив-ҳуқуқий ҳужжат қабул қилиниши муносабати билан давлат реестридан чиқарилди.

Кучини йўқотган деб эътироф этилди ва ижродан чақириб олинди:

1. Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитасининг 2003 йил 23 январдаги 21-сон, 2005 йил 12 июлдаги 114-сонли буйруқлари.

Ушбу ҳужжатлар Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги тақдимномаси асосида давлат рўйхатидан ўтказилмаган ва амалдаги қонунчиликка зид ҳужжат сифатида кучини йўқотган деб эътироф этилди ва ижродан чақириб олинди.

ЭЪЛОН!

1. Тошкент вилоят адлия бошқармаси Пскент туман давлат нотариал идораси нотариуси лавозимига;

2. Хоразм вилоят адлия бошқармаси Хива туман 1-сон давлат нотариал идораси нотариуси лавозимига;

ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ!

Танловда нотариал фаолият билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензияга эга бўлган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари иштирок этишлари мумкин.

Танловда иштирок этиш учун қуйидаги ҳужжатлар тақдим этилиши лозим:

1. Комиссия номига ариза;
2. Паспорт нусхаси;
3. Белгиланган шаклда тўлдирилган шахсий варақа;
4. Меҳнат дафтарчасининг нотариал тасдиқланган нусхаси;
5. Нотариал фаолият билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензиянинг нотариал тасдиқланган нусхаси;
6. Охирги иш жойидан берилган меҳнат фаолияти тўғрисидаги тавсифнома.

Талабгор ўзининг касбий тайёргарлигини таърифловчи бошқа ҳужжатларни ёхуд уларнинг нотариал тасдиқланган нусхасини тақдим этиши мумкин.

Танловда иштирок этишни хоҳловчи фуқаролар эълон чиққан кундан бошлаб, бир ой давомида тегишли вилоят адлия бошқармасига мурожаат этишлари лозим.

Тошкент вилоят адлия бошқармаси телефонлари: 8(371) 363-51-03, 362-84-30.

Хоразм вилоят адлия бошқармаси телефонлари: 8(362) 226-40-42, 226-97-57.

Afsus

Тундаги қотиллик

Ярим тун. Борлиқ осуда. Тирик жон борки, ширин уйқу оғушида. Фақатгина «Феруза» ошхонаси бундан мустасно. Бу даргоҳда тунни бедор ўтказишга одатланган уч-тўрт хўранда-ю, уларга хизмат қилаётган ходимлар тунги ҳордиқни хаёлларига ҳам келтиришмасди. Айниқса, бир четда ёлғиз ўтирган Шоакбар атрофга олазарак нигоҳ ташлаб, ўзига муносиб ҳамроҳ ахтарарди. Анча вақт шу алфозда ўтиришдан зериккан Шоакбар бир-бир қадам босиб ташқарига йўналди. Остонага етар-етмас нотаниш кимса унга қўпол оҳангда сўз қотди:

— Укагинам, мабодо наша керак эмасми?

Шоакбар дабдурустдан берилган саволдан пича шошиб қолди. Нечоғлик кайфи тарақ бўлмасин, ўзини қўлга олиб, дағал оҳангда жавоб қилди:

— Тушунмадим, наша деяпсизми? Мен наша чекмайман!

Шоакбар ортига бурилган ҳам эдики, савол эгаси — Дилшод икки хатлаб унга етиб олди-да, қулоқчаккасига зарб билан мушт туширди. Ўз навбатида Шоакбар ҳам Дилшоднинг муштига мушт билан жавоб қайтарди. Икки йигит бирбирини беаёв калтаклай кетишди. Жисмонан анчайин бақувват бўлган Дилшод Шоакбарнинг роса «таъзирини» бераётган маҳал ошхона хизматчилари бир амаллаб олишувга барҳам беришди.

Шоакбар мазкур ошхона эгаси Феруза Файзиева билан аввалдан таниш бўлгани боис аёл ичкарига бошлаганида сўзсизгина унга эргашди. Афсуски, йигит ўз жойига ўтирар-ўтирмас, Дилшод уни яна бўралаб сўка бошлади. Унинг оғзидан боди кириб, шоди чиқар, Шоакбарни қўрқоқликда айбларди. Бу тахлит оғир ҳақоратлардан Шоакбарнинг ҳам сабр косаси тўлди. У шаҳд билан ўрнидан турди-ю, ошхона ичкарисига кириб, катта пичоқ билан Дилшоднинг қаршисида пайдо бўлди. Дарғазаб йигитлар бир-бирларини яна дўппослай кетишди. Бу сафар ҳам Дилшоднинг қўли баланд келди. У Шоакбарни ерга ётқизиб олганча аямай калтаклайверди. Ахийри оғриққа дош беролмай қолган Шоакбар қўлидаги совуқ қуролни Дилшоднинг чап кўкрагига қаттиқ суқди. Дилшод ҳатто шу алфозда ҳам Шоакбарни уришдан тўхтамади. Ошхона ходимлари бу гал ҳам олишувни аранг тўхтатишди. Дилшоднинг кўкрагидан қон силқиб оқар, у аллақачон ҳолдан тойиб бўлганди. Базўр оёқда турган Дилшод оний лаҳзаларда гурсиллаб ерга қулади. Бу орада Феруза Файзиева

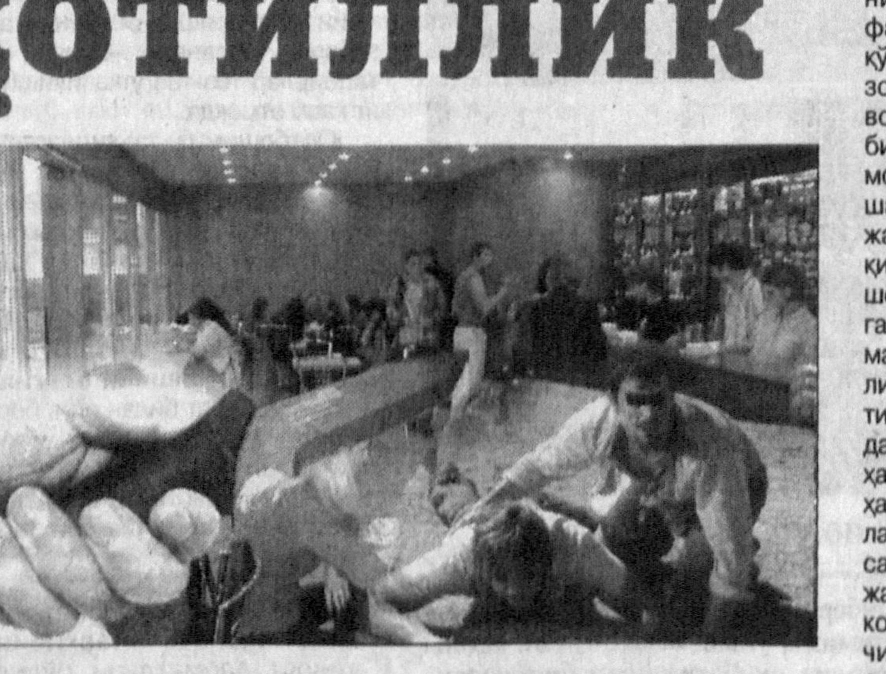

Шоакбарни йўловчи машинага ўтқазиб, уйига жўнатиб юборди. Дилшоднинг кийимлари қип-қизил қонга бўялган, кўп қон йўқотаётгани шундоқ сезилиб турарди. Бироқ Феруза унга ёрдам кўрсатишни, жиллақурса, «Тез тиббий ёрдам» чақиришни ёхуд ИИБга хабар қилишни хаёлига ҳам келтирмади. Унинг фикри-зикри қандай йўл билан бўлмасин, «жанжалкашларни тезроқ кафедан даф қилиш» билан банд эди.

Феруза навбатдаги йўловчи машинага ишчилари ёрдамида Дилшод ва унинг ҳамроҳи Тўлқинни ўтқазиб юборди. Йўлда бемор батамом ҳушини йўқотиб, жон талвасасида хириллай бошлади. Бундан «қаттиқ қўрқиб кетган» Тўлқин ҳайдовчидан машинани тўхтатишини сўради. Тўлқин бир амаллаб беҳуш Дилшодни машинадан тушириб, ерга ётқизди. Ўзи эса... беморни оғир аҳволда қолдириб, жуфтакни ростлаб қолди.

Шу тариқа эндигина 24 ёшни қаршилаган Дилшод Алимов ҳаётдан бевақт кўз юмди. Судда аниқланишича, ўша машъум воқеа рўй бермасидан аввал Дилшод Алимов уйига келган. У дўсти Тўлқин Холмирзаев билан тамадди қилиш учун пул олгану дарҳол яна кўчага отланган. Дилшоднинг отаси Мирғиёс ака буни ўз кўзи билан кўргану, бироқ ўғлидан бемаҳал қаерга, ким билан, нима мақсадда кетаётганини суриштирмаган. Ахир, ота фарзандини ўз ҳолига ташлаб қўйса, унинг юриш-туришини назорат қилмаса, бунинг оқибати вой бўлишини ҳаммамиз яхши биламиз-ку?! Қолаверса, Д.Алимов билан Ш.Шайсаков ёқа бўғишаётганида Т.Холмирзаев жанжалга барҳам беришга ҳаракат қилмаган? Эҳтимол, Тўлқин Дилшодни ўз вақтида уйига олиб кетганида машъум фожиа рўй бермаган бўлармиди... Энг ачинарлиси, Феруза Файзиева ўз вақтида беморга ёрдам кўрсатганида, тинчини кўзлаб, йигитларни ҳайдаб юбормаганида Д.Алимов ҳаёт билан бу қадар эрта видолашмаган бўлармиди?! Қолаверса, Т.Холмирзаев билан тергов жараёнида шахсини аниқлаш имкони бўлмаган номаълум ҳайдовчи инсонийлик, одамгарчилик сингари фазилатларни мутлақо унутмаганида, оғир аҳволдаги беморни ўз вақтида касалхонага олиб борганида Дилшод Алимовнинг ҳаёти сақлаб қолинармиди? Хуллас, шундай саволлар гирдоби кўнгилга оғриқ солади.

Тўғри, бу каби ўй-фикрлардан энди ҳеч қандай наф йўқ, одамларнинг лоқайдлиги, худбинлиги аллақачон бир йигитнинг умрига зомин бўлди. Демоқчимизки, барчамиз уйғоқ қалб билан, ўзгаларга меҳр-шафқат кўрсатиб яшайлик. Токи юқоридаги каби фожиалар яна такрорланмасин.

Дилфуза ПАРПИБОЙ қизи, «Инсон ва қонун» мухбири

Утерянный гос. ордер № 632 о праве собственности на магазин выданный 6 июля 1993 г. Тош обл. Упр ГКП на имя Наркулова Назирулла считать недействительным.

Фуқаролик ишлари бўйича Сирдарё вилоят суди жамоаси фуқаролик ишлари бўйича Гулистон туманлараро судининг судьяси Анорбой Мусурмонқуловга отаси **Назарқосим МУСУРМОНҚУЛОВнинг** ***вафоти муносабати билан таъзия изҳор этади.***

ИНСОН ва ҚОНУН
МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ
1996 йилнинг январидан нашр этилади
2007 йил 3 январда Ўзбекистон Матбуот ва Ахборот агентлигида 0081-рақам билан рўйхатга олинган
Бош муҳаррир: Кўчқор НОРҚОБИЛ
ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Абдуллаев Ихтиёр Бахтиёрович
Аҳмедов Абдуҳалим Абдураимович
Махмудов Лазизжон Мирзаевич
Мустафаев Бўритош Мустафаевич
Ражабова Мавжуда Абдуллаевна
Раҳмонов Абдуқамол Шодиевич
Содиқов Хуршид Махмасиддиқович
Ҳамроев Ислом Ҳамзаевич
Навбатчи: Аслиддин СУЮНОВ
Саҳифаловчи-дизайнер: Фарҳод ХЎЖАНАЗАРОВ
Индекс: 646882
«ИНСОН ВА ҚОНУН» газетаси таҳририяти компьютер базасида терилди ва саҳифаланди. А-2 бичимда, 2 босма табоқ ҳажмда, офсет усулида «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компаниясининг босмахонасида босилди.
Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси 41-уй.
Буюртма Г-615. Тиражи — 8120. Босишга топшириш вақти — 21.00 Топширилди — 20.30 [t] — тижорат мақола.
МАНЗИЛИМИЗ: 100047, Тошкент ш. Сайилгоҳ кўчаси-5. Тел: 133-70-65, 133-84-50
e-mail: inson_va_qonun@mail.ru
1 2 3 4